

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Urša Hribar

Mentor: izr. prof. dr. Miran Komac

**POLOŽAJ ETNIČNIH »MANJŠIN« ZNOTRAJ KOLONIALNO
POSTAVLJENIH MEJA: PRIMER LJUDSTVA NUBA**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

KAZALO

SEZNAM KRATIC	4
1.UVOD	5
2. METODOLOŠKO - HIPOTETIČNI OKVIR	8
2.1. Predmet proučevanja	8
2.2. Cilji proučevanja	8
2.3. Hipoteze	9
2.4. Uporabljene metode	9
2.5. Opredelitev temeljnih pojmov	10
2.5.1. PLEME	10
2.5.2. ETNIJA / ETNIČNOST	11
2.5.3. ETNIČNI KONFLIKTI	12
2.5.4. NAČINI REŠEVANJA (ETNIČNIH) KONFLIKTOV	15
2.5.5. DOMORODEN	16
2.5.6. ETNIČNA SKUPINA IN ETNIČNA MANJŠINA	19
2.5.7. RASIZEM	20
2.5.8. GENOCID	21
3. POSEBNOSTI DRŽAVOTVORJA V AFRIKI	24
3.1. KOLONIALIZEM	24
3.2. BERLINSKA KONFERENCA	26
3.3. DEKOLONIZACIJA	28
3.4. DRŽAVOTVORJE	29
3.4.1. TERITORIJ	29
3.4.2. PREBIVALSTVO	29
3.4.3. OBLAST	31
3.5. REŠEVANJE MANJŠINSKEGA VPRAŠANJA V AFRIKI	32
3.6. AFRIŠKA UNIJA IN REŠEVANJE MANJŠINSKEGA VPRAŠANJA	33
4. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI SUDANA	36
4.1. AKTUALNI PODATKI	36
4.2. ZGODOVINA	38

4.3. POMEN RELIGIJE V SUDANU	41
4.3.1. OBLIKE IN POTI SODOBNE ISLAMIZACIJE V SUDANU	42
4.4. RAZLIKE MED SEVEROM IN JUGOM SUDANA	43
4.5. NASPROTJA NA JUGU SUDANA	44
4.6. EKONOMSKA VOJNA IN NAFTA V SUDANU	45
4.7. VZHODNI SUDAN	46
5. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI NUB	47
5.1. KDO SO NUBE	47
5.2. KRATKA ZGODOVINA	49
5.3. NUBE PO BRITANSKI KOLONIZACIJI	49
5.4. "ARABSKO MUSLIMANSKA" KOLONIALNA VOJNA V JUŽNEM SUDANU	50
5.5. KONFLIKT V NUBSKIH GORAH	51
5.6. VZROKI ZA VOJNO V NUBSKIH GORAH	53
5.7. ANALIZA DISKRIMINACIJE NUB	53
5.7.1. PRISILNE SELITVE	54
5.7.2. »TABORIŠČA MIRU«	54
5.7.3. BOMBARDIRANJE CIVILISTOV	55
5.7.4. OTROCI - VOJAKI	55
5.7.5. SUŽENJSTVO	55
5.7.6. SPOLNO NASILJE	56
6. DOSEDANJI POSKUSI REŠEVENJA KONFLIKTA	57
6.1. MIROVNI SPORAZUM IZ KARTUMA	58
6.2. DANFORTHOVO POROČILO IN SPORAZUM IZ BURGENSTOCKA	58
6.3. MACHAKOS PROTOKOL	61
6.4. POGAJANJA IN PROTOKOLI V NAIVASHI	62
6.5. VSESTRANSKI MIROVNI SPORAZUM IZ NAIROBIJA	64
6.6. PROBLEM HUMANITARNE POMOČI V SUDANU IN NUBSKIH GORAH	65
7. SKLEPNE MISLI	67
8. SEZNAM VIROV	72

SEZNAM KRATIC

AI	Amnesty International
AMIS	African Union Mission in Sudan Misija Afriške unije v Sudanu
AU	Afriška unija
DUP	Democratic Unionist Party Demokratska unionistična stranka
IMF	International Monetary Fund Mednarodni denarni sklad
KPA	Karthum Peace Agreement Mirovni sporazum iz Kartuma
NCP	National Congress Party Nacionalna kongresna stranka
NIF	National Islamic Front Nacionalna islamska fronta
OAE	Organizacija afriške enotnosti
OLS	Operation Lifeline Sudan
OZN, ZN	Organizacija združenih narodov, Združeni narodi
SLA	Sudan Liberation Army Sudanska osvobodilna vojska
SPLA	Sudan People's Liberation Army Sudanska ljudska osvobodilna vojska
SPLM	Sudan People's Liberation Movement Sudansko ljudsko osvobodilno gibanje
UNMIS	United Nations Mission in Sudan Misija Združenih narodov v Sudanu
WFP	World Food Programme

1. UVOD

Zahodnemu svetu Afrika predstavlja črni kontinent domorodcev, neciviliziranih, zaostalih divjakov, plemenskih bojev, divjih živali ter safarijev v stepah. Tam naj bi bilo moč najti romantično prvinskost, ki ni pokvarjena kot celoten zahodni svet. Afrika je tudi kontinent prvotnih ritmov in ritualov človeka. Drugi ekstrem, ki se pojavlja, kadar je govora o Afriki, je luksuz, ki se prepleta z neokrnjeno naravo in prvobitnostjo tako živali kot ljudi. Stereotipno neukročena seksualnost, ki meša safarski turizem s seks turizmom, ohranja občutek večvrednosti belega človeka kot gospodarja. Turizem obenem s pridom izkorišča bolj pesniške podobe Afrike ter trend vračanja k naravi, ki naj bi bila ljudem dostopna le še v divji in neukročeni Afriki.

Pri obojem gre predvsem za lastne stereotipne predstave, saj je Afrika danes tako kot vsak drug del zemeljske oble pokvarjena in skorumpirana. Praktično ni več Afrike, ki se je Zahod s svojim misijonarstvom, humanitarizmom, antropološkim raziskovanjem ali apetitom po naravnih bogastvih ne bi dotaknil. Afrika pač ni (več) nedotaknjen otoček, temveč del globaliziranega sveta, katerega možnosti aktivno sodelovati v tem svetu so močno omejene. Čeprav o njej skoraj vedno govorimo v ednini, Afrika ni ena država, ampak kontinent 53 držav, po večini umetno ustvarjenih enot desetih različnih ljudstev, ki so jih v skupne države porazdelili evropski kolonizatorji.

V času novinarstva grozot nam mediji redno ponujajo le novice, ki govorijo o novih vojnah, uporih in umiranjih v Afriki. Idealizirana plemenskost Afrike tako kot dojetanje afriških problemov izključno z vidika medplemenskih spopadov kot naravnega stanja bivanja sta oba zgrešena. Vojne, spori, spopadi in splošna nestabilnost v Afriki so zelo pogosti, več let ponavljajoči, izjemno kruti in občasno zelo intenzivni. Samo v zadnjih nekaj letih govorimo o nekaj milijonih žrtev (v Sudanu približno 2 milijona od leta 1983 dalje). Le »sudanska popolna vojna«¹ je bistveno večja človeška katastrofa kot vse zalivske vojne, vojne v Angoli, Bosni, Čečeniji, na Kosovu, v Liberiji, Somaliji in Ruandi skupaj. Kljub njihovi relativni raznolikosti lahko ugotovimo, da so oboroženi konflikti verjetnejši v državah z avtoritativno in militaristično oblastjo, ki svojim prebivalcem omejuje ali jim celo onemogoča možnost

---

¹ Izraz »sudanska popolna vojna« uporablja Avgust Pudgar v članku »Nova vojna ali negotov mir?« (Delo, 6.8.2005: 13).

odločanja. Vzrok konfliktov je etnična, ekonomska, jezikovna, kulturna in religiozna raznolikost, ki se v najslabšem primeru obrne v genocid. Novi oblastniki po odhodu prejšnjih kolonizatorjev Evropejcev iz Afrike nadaljujejo z nasilnim reševanjem problemov. Veliko problemov in nasilnih vzorov so novi kolonizatorji pridobili od prejšnjih.

Vojna v Sudanu je izrazito večplastna: državljanska, etnična oz. plemenska, ekonomska in religiozna. A tudi ta poimenovanja so s stališča južnega dela Sudana netočna: upor južnega Sudana je mogoče razumeti kot upor proti nasilni kolonizaciji severa, islamskemu apartheidu, rasizmu, islamskemu fundamentalizmu² in terorizmu. Glavni razlogi so neenakomeren razvoj, umetno postavljene meje prejšnjih kolonialnih ozemelj, medplemenska nasprotja, neenotnosti med temnopolto krščansko - animistično afriško večino³, prisilna arabizacija avtohtonega prebivalstva, islamizacija, proces asimilacije Afričanov in seveda velik interes vladajočih nad surovinami na področju južnega Sudana. Ob izjemno odmevnih problemih na Arabskem polotoku, Balkanu, večnem problemu med Palestinci in Izraelci ter nerešenih problemih v Jugovzhodni Aziji so bili afriški problemi do nedavnega v mednarodni javnosti relativno slabo opisani in spremljani, skoraj prepuščeni samim sebi. Šele v zadnjem času se mednarodna skupnost intenzivneje ukvarja z Afriko.

Situacija v Sudanu in specifično konflikt v Nubskih gorah sta v celoti povezana s preteklim in trenutnim stanjem v celotni Afriki. V pričujoči nalogi sistematično analiziram dva nivoja, ki se medsebojno prepletata - sudansko okolje in specifiko Nub. Pri tem naj poudarim, da je pričujoča naloga zagotovo »obremenjena« z evropskimi teoretičnimi in zgodovinskimi izhodišči. Pojmov narod, država, pleme, nacija in manjšina z evropskim znanjem namreč ne moremo preprosto transplantirati na področje Afrike. Evropa je združevanje kraljestev, držav, provinc, regij in narodov v organizirane države v glavnem rešila do osemnajstega oz. devetnajstega stoletja. Države v Afriki pa nimajo dovolj politične tradicije, vse so relativno mlade, procesov podobnih evropskim združevanjem v države ponekod še niti začeli niso. Južnič (Južnič, 1980: 252) zelo simbolično opisuje specifično stanje v celi Afriki s

---

² Razlage pojmov so podane v nadaljevanju.

³ Izraz »večina« na tem mestu uporabim zgolj za številčno večino – temnopolti Afričani namreč predstavljajo 60% prebivalstva v Sudanu, sicer pa so v inferiornem položaju.

kratkim stavkom: »/n/a ruševinah kolonialnih sistemov so nastale države brez narodov«. To zelo natančno velja tudi za Sudan.

V evropski miselnosti še vedno prevladuje iz kolonialnih časov živeča predstava o manj razviti in manj kompetentni Afriki. Danes le stežka najdemo zgodbo o uspehu, ki se dogaja v Afriki. Tudi po mnenju človekoljubnih organizacij je Afrika izstradan, bolan in neizobražen kontinent, ki nujno potrebuje našo pomoč. Čeprav je v Afriko v zadnjih štirih desetletjih spolzelo na desetine milijard ameriških dolarjev denarne pomoči in letno prejme tretjino celotne pomoči, ki jo razviti svet nameni nerazvitemu, ostaja danes Afrika revnejša in v mnogočem v slabši situaciji kot kadarkoli prej (<http://news.bbc.co.uk/go/em/fr/-/1/hi/world/africa/4657139.stm>; 28.5.2006).

Še poseben izziv za mojo odločitev o izbiri teme diplomskega dela je učinkovito posredovanje našega popotnika Toma Križnarja. S publikacijami, nastopi, knjigami, osebnim odnosom do tega problema in tudi nasveti mi je bil pri izdelavi diplomske naloge v veliko pomoč. Z vidika mednarodne politike je s Križnarjevim razkritjem problematike Nub Slovenija odigrala pomembno vlogo pri še pravočasnem reševanju problema. Tudi na osnovi njegovih neposrednih informacij, spoznanj in akcij je konflikt v Nubskih gorah postal mednarodno znan.

Naj v uvodu navedem nekaj pomembnih dejstev. Tomo Križnar je leta 1998 s posredovanjem državnega sekretarja na Ministrstvu za zunanje zadeve Franca Jurija dosegel, da je bil problem Nub predložen gospodu Ernestu Petriču (takratnemu slovenskemu ambasadorju v ZDA) in posredno gospodu Danilu Türku (takrat predstavniku Slovenije v OZN). Posebno učinkovito pa je bilo posredovanje pri gospe Evi Tomič, ki je bila na Ministrstvu za zunanje zadeve zadolžena za človekove pravice. Na osnovi informacij Toma Križnarja je odprla nubsko vprašanje na Uradu za človekove pravice OZN v Ženevi. Zahtevala je, da v Deklaracijo o kršenju človekovih pravic v Sudanu vključijo Nubske gore in spodbudila akcijo za neoviran dostop mednarodnih opazovalcev v Nubske gore. Ta urad je v letih 1999 in 2000 poslal na območje Nubskih gora tri komisije za ugotavljanje dejstev. Te so potrdile Križnarjeve ugotovitve.

Vprašanje etničnih konfliktov po koncu hladne vojne je postalo eno pomembnejših, s katerimi se sooča mednarodna skupnost. V času velikih svetovnih konfliktov je mednarodno okolje reševanju nubskega problema izjemno nenaklonjeno. Ta problem je v celotni svetovni situaciji majhen in zato mu svetovna javnost ne namenja posebne pozornosti. Pred očmi svetovne javnosti hitro izginja avtohtoni živelj, ki živi na relativno majhnem območju znotraj največje afriške države. Čeprav se ponavljajoči boji v Nubskih gorah nadaljujejo še iz časov angleških kolonizatorjev, je bilo o tej regiji do nedavnega zelo malo znanega.

Večina virov, ki govorijo o Afriki, predstavlja evropocentričen pogled. Zato to, kar mi beremo, ni »prava« afriška zgodovina, pač pa afriška zgodovina iz evropske perspektive, evropsko interpretirana in stereotipizirana. Verjetno je temu vzrok tudi izbira metodologije, saj za Evropejce velja le tisto, kar je napisano. Ustno izročilo ni dovolj zanesljiva metoda, zato se ob prebiranju dostopnega gradiva bralcu pogosto zdi, da afriška zgodovina pred prihodom Evropejcev ni obstajala.

2. METODOLOŠKO - HIPOTETIČNI OKVIR

2.1. Predmet proučevanja

V diplomskem delu analiziram razmere, ki so pripeljale do konflikta v Nubskih gorah. Zanimalo me bo, kako so politični akterji od britanske kolonizacije do danes pristopali k urejanju konflikta. Pozornost bom posvetila predvsem sprejemanju sporazumov, ki naj bi pripomogli k doseganju politične ureditve in razmer, ki bi zadovoljile sprte strani. Osredotočila se bom na sudansko družbo in poskušala opredeliti vzroke, ki so povzročili diskriminacijo nearabskega dela populacije, v mojem primeru Nub.

2.2. Cilji proučevanja

Cilj pričujočega dela je pojasniti razloge za nastanek omenjenega konflikta v širšem afriškem in sudanskem okolju. S teoretičnega vidika bom najprej postavila temelje - definicije in razložila osnovne pojme, ki so povezani s konfliktom v Nubskih gorah. Dosedanjim predlogom rešitev bom dodala analizo in probleme reševanja v praksi. Ugotavljala bom odgovornost »razvitega« sveta od začetkov kolonizacije Afrike dalje

in lokalne razloge za konflikte. Vse omenjeno s ciljem, da v sklepnih mislih podam nekaj predlogov za nove prijeme pri reševanju konflikta v Nubskih gorah.

2.3. Hipoteze

Za okvir razmišljanja sem si postavila naslednje hipoteze.

- I. Vsiljevanje vzorcev evropske civilizacije v Afriki je vodilo v razkroj družb prvotnih naseljencev in prekinitve njihovega avtohtonega razvoja.
- II. Nube niso deležne pravne zaščite matične države, zato so odvisne od zaščitnih mehanizmov mednarodne skupnosti, ki (naj) bi varovali njihovo identiteto in jim omogočali obstoj tudi v prihodnosti.
- III. Čeprav se je v zadnjih letih povečala dejavnost mednarodne skupnosti za izboljšanje njihovega položaja, so pripadniki ljudstva Nuba še vedno žrtve nespoštovanja pomembnih človekovih pravic. Kulturna in rasna diskriminacija ter ekonomska in politična zapostavljenost so njihova vsakodnevna realnost.

2.4. Uporabljene metode

V diplomskem delu bom uporabila več raziskovalnih metod. Prevladovali bosta analiza in interpretacija sekundarnih virov (knjig, člankov, internetnega gradiva). Mednarodne dokumente bom predstavila s pomočjo analize in interpretacije primarnih virov. Zgodovinskorazvojno analizo bom uporabila za prikaz zgodovinskega razvoja v Sudanu, pri primerjavi različnih sporazumov pa si bom pomagala s primerjalnimi metodami.

V prvem delu bom postavila okvir pojmovno teoretičnih izhodišč in s pomočjo deskriptivne analize opredelila temeljne pojme, ki nas bodo spremljali skozi celotno nalogo in so ključni za razumevanje in razčlenitev problema. V drugem delu, kjer bom poskušala analizirati specifičnosti državotvorja v Afriki in predstaviti kolonializem kot pomemben dejavnik pri oblikovanju manjšin, mi bo v pomoč predvsem analiza sekundarne literature (monografij, člankov, zbornikov, časopisov). V tretjem delu se

bom osredotočila na položaj etničnih »manjšin« (konkretno Nub) znotraj kolonialno postavljenih meja. Poskušala bom ugotoviti, katere oblike diskriminacije jih prizadevajo, na katerih področjih so inkorporirani in na katerih izločeni iz sudanske družbe. Pomagala si bom z analizo primarnih in sekundarnih virov. Za analizo učinkovitosti delovanja različnih mednarodnih nevladnih organizacij in agencij OZN bom uporabila primerjalno analizo. Diplomsko nalogo bom sklenila z ovrednotenjem hipotez in podajo lastnega videnja prihodnjega razvoja dogodkov v Nubskih gorah.

2.5. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

Na začetku bom opredelila nekaj ključnih pojmov, ki jih večkrat uporabim v pričujočem delu. V Afriki, kjer kolonialno postavljene meje sekajo poselitvene prostore posameznih ljudstev, je izredno težko govoriti o nacijah v etničnem smislu. Zaradi specifičnosti državotvorja v Afriki, nenaravno nastalih meja in procesa dekolonizacije, ki so ga vodili z evropocentričnim gledanjem obremenjeni voditelji, na tem področju »čiste« populacije ne obstajajo. Težko je določiti, kdo predstavlja večino, dejstvo pa je, da so ostanki etnosov prisotni na teritorijih drugih držav.

Ugledni pisci, ki so v okviru ZN raziskovali različna ljudstva Afrike, so pogosto nedosledni pri poimenovanjih in klasifikaciji. Določeno skupino včasih opredelijo kot pleme, drugič kot etnično manjšino ali domorodno ljudstvo, kar kaže na precejšnjo pomensko zmedo. V nadaljevanju podajam definicije, ki so nastale znotraj evropske strokovne javnosti, zato jih je, ko govorimo o Afriki, potrebno obravnavati z ustrezno mero kritičnosti.

2.5.1. PLEME

Pleme se v kulturni antropologiji pojmuje kot tip človeške socialne organizacije, osnovane na majhnih skupinah, ki jih definira skupen izvor in začasna ali stalna politična integracija, nadrejena družini, ter skupni jezik, kultura in ideologija. V idealnem modelu plemena imajo člani značilno ime in navadno zaključen - povezan teritorij. Pripadniki plemena sodelujejo v trgovini, poljedelstvu, pri gradnji bivališč, v vojnah in pri obredih. Pleme navadno sestavlja večje število manjših lokalnih skupnosti (vasi oziroma soseščin). Kot idealen tip je pleme oblika socialne

organizacije, ki se je razvila v stratificirano družbo in sčasoma v prvobitno državo. Solidarnost med pripadniki plemena ne izhaja iz teritorialne identitete, pač pa iz občutka razširjenega sorodstva in varnosti.

(http://www.anthrobase.com/Txt/E/Eriksen_T_H_&_Nielsen_F_S_02.htm; 3.4.2004)

Eden največjih zagovornikov za pravice Nub, potomec nubskega poglavarja Suleiman Musa Rahhal, javno zastopa mnenje, da so Nube ena večjih etničnih skupin v Sudanu, sestavljena iz 50 plemen, ki govorijo 50 jezikov. Zaradi enotne izkušnje zatiranja in diskriminacije so se začeli prepoznavati kot etnična skupina (Jankovič, 2003: 24-25).

Plemenska zaprtost vase je bila bistvena poteza številnih afriških ljudstev in je omejevala formiranje skupnih kulturnih vrednot, po drugi strani pa so podobne življenjske razmere povzročile nastanek identičnih običajev raznih ljudstev in plemen. Plemenska zaprtost je bila rezultat kolonialne uprave, ki je onemogočala povezovanje ljudstev in plemen. Rupert Emerson je mnenja, da so Afričani v nezavidljivem položaju, kar zadeva razvoj nacionalne kulture, ker je njihova preteklost »tribalizem« (ang. tribal – plemenski). Sodi, da če bi se Afričani usmerili na svojo tradicijo, bi bilo to zaviranje procesa nastajanja naroda, kar je tudi sicer njihov poglavitni cilj (Vejnovič, 1971: 96, 97).

2.5.2. ETNIJA / ETNIČNOST

Z etničnostjo razumemo pogoje in razmere pripadanja kaki skupnosti, ki jo imamo za etnijo (Južnič 1987: 222). Izraziti dejavniki etničnosti so: etnična samozavest, jezik, ozemlje, gospodarska enotnost, religija, kultura in biološki atribut (Južnič 1987: 230).

Hobsbawm (1992: 63-65) opiše etnijo kot obliko družbene skupine, katere osnovna komponenta je kultura, saj je le-ta bistvena kot vez med ljudmi in kot kolektivno zavedanje in pripadnost populaciji, ki lahko ali pa tudi ne živi na istem teritoriju. Ryan (1990: xiii) definira etnijo kot skupino ljudi, ki se dojema in definira različno glede na druge skupine predvsem zaradi kulturnih razlik. Smith (1988: 23) pravi, da je bistvo etnije skupna identiteta, skupna zgodovinska izkušnja, družbeni običaji, mit o skupnih

prednikih, skupna kultura in gospodarstvo, povezanost z zgodovinskim ozemljem in notranja solidarnost.

Etničnost kot identiteta je dodeljena z rojstvom v določeni etnični skupini ali skupnosti in jo lahko vežemo na štiri kontinuitete in sicer bivalno ali teritorialno, biološko-genetično, jezikovno in politično. Etnija se le redko pojavi kot homogena in nestratificirana oblika družbenosti. Bolj kot je razvita, bolj je lahko drobljena na drugačne skupinske identitete. Etničnosti se v kontaktu vedejo praviloma etnocentristično, lahko se bolj ali manj tolerirajo, pogosto pa so v konfliktu različne intenzivnosti. Etničnost lahko spreminjajo okoliščine, ki niso vselej pod nadzorom etnije, ki je prisiljena k spreminjanju svoje identitete. Spreminjanje političnih ali državnih meja je lahko začetek spreminjanja etnične identitete. Vsaka etnija nima povsem določljivega političnega okvirja, kar pomeni, da nima nujno politične ekspresije. To pomeni, da se vsaka etnija ne more politično izraziti v smislu politične ločenosti in določene samostojnosti. To je lahko vir napetosti, ni pa nujno, da pelje v tisto vrsto konfliktnosti, ko etnija na vsak način skuša najti svoj politični izraz skozi težnjo k državnosti (Južnič, 1993: 268).

Max Weber govori o etničnih skupinah v pomenu potencialnih narodov, ki v etničnem oziru dobro vedo, kaj niso, in šele potem, ko se zavejo, kaj so, postanejo narod. Narod je torej samozavestna etnična skupina. Medtem ko je etnična skupina kot taka spoznana od drugih (od zunaj), se narodi kot taki spoznajo sami (Rizman 1991: 18)

2.5.3. ETNIČNI KONFLIKTI

Po Ogleyu (1999: 401) je konflikt »nezdužljivost interesov, namer ali ciljev dveh posameznikov ali družbenih subjektov. Je napetost med dvema posameznikoma ali družbenima subjektoma z namenom socialnega subjekta, da poškoduje, uniči, frustrira drugega«.

Lewis Coser je podal naslednjo definicijo konflikta: »Konflikt je boj, v katerem cilj obeh strani ni le doseči zaželjene dobrine, ampak hkrati nevtralizirati, poškodovati ali uničiti tekmeča« (Horowitz 1985/2000: 95).

Horowitz loči dve nasprotujoči si teoriji nastanka etničnih konfliktov: teorijo kulturnega pluralizma in teorijo modernizacije in ekonomskega interesa. V zadnjem času se študije o etničnosti pojavljajo v okviru študij o modernizaciji. Glavna razlika med teorijo modernizacije in teorijo kulturnega pluralizma je, da slednja smatra etnični konflikt kot spopad različnih vrednot, teorija modernizacije pa kot boj za naravne in družbene vire. Teorija kulturnega pluralizma poudarja ločitev in izolacijo skupin ter govori o razhajanju in nerazumevanju, druga pa govori o konsenzu in poudarja stik in tekmovanje. Teorija kulturnega pluralizma išče vzroke etničnega konflikta v različnosti kulture in vrednot. Iz tega bi lahko sledilo, da bolj ko imamo različne kulture, večje posledice nosi etnični konflikt, vendar temu ni tako. J.S.Furnivall in M.G.Smith sta razvila teorijo kulturnega pluralizma, ki vsebuje koncepte vloge kulturnih razlik, ki se odražajo v politiki etničnih odnosov. Furnivall je med raziskovanjem Azije in Afrike ugotovil, da elementi kohezije obstajajo kljub kulturni različnosti, Smith pa meni, da institucionalni sistem sili v integracijo in konsistentnost, tako da se vsaka različna skupina preobrazi v zaprto socialno-kulturno enoto (Horowitz, 1985: 135-136).

Nerazumevanje vrednot druge skupine lahko vodi v konflikt, če pride do kršenja pomembnih vrednot druge skupine. Pri teoriji kulturnega pluralizma in pri teoriji modernizacije stopajo v ospredje multietnične države. Pluralna družba je tista, kjer živi več družbenih skupin znotraj iste politične enote. (Ryan, 1990: 3-6).

Danes lahko zasledimo različne razvrstitve vzrokov etničnih konfliktov. Ryan (1990: 54-61) vidi vzroke, ki vodijo k nasilju in etničnim konfliktom zlasti v militarizaciji, fizični ločitvi, psihološkem ločevanju, posvetitvi in demonizaciji, »ujetosti v past«in povečani emotivnosti.

Pri militarizaciji gre predvsem za to, da vojska dobi največji vpliv. Najmočnejša etnična skupina predstavlja vojsko, zato je kompromis med sprtimi stranmi izredno težko doseči. Pogost odgovor na militarizacijo so teroristične akcije. Nekatere multietnične države imajo svojo vojaško strukturo prilagojeno etnični stratifikaciji. Mnoge države še danes uporabljajo vojsko kot sredstvo za asimilacijo etničnih skupin (Enloe, 1990: 23, 24).

Enloe (1990: 169) je mnenja, da če se etnično nasilje razširi, tako da režim ugotovi, da policija ni več kos svoji nalogi, se aktivira vojska, ki lahko popolnoma spremeni dinamiko konflikta. Uporaba vojaške sile za zatrtje etničnega konflikta je ponavadi znak izgube kontrole nad situacijo v državi. Fizična ločitev se kaže v segregaciji šol, lokalov, trgovin in je podkrepljena z mirovno črto. Učinek razmejitvenih črt z namenom ohranjanja miru je ponavadi izredno negativen, zavira mirovni proces in krepi predsodke znotraj sprtih strani. Psihološko ločevanje je največkrat vzrok za fizično ločevanje. Sem sodijo zlasti stereotipi, iskanje grešnega kozla in dehumanizacija. O posvetitvi in demonizaciji lahko govorimo, kadar je v etnični konflikt močno vpet verski element. Včasih se celo konflikt obravnava kot vrsta svete vojne. Pri »ujetosti v past« gre za občutek, da je bilo v konflikt že preveč žrtvovanega, da bi se lahko odnehalo.

Menim, da je konflikt v Nubskih gorah moč opredeliti kot etnični, čeprav gre tudi za konflikt med dvema verskima tradicijama. Če pa upoštevamo, da je eden izmed vzrokov konflikta neenak položaj Arabcev in Nub oziroma diskriminacija slednjih, pa ga lahko označimo tudi kot socialni konflikt.

Po mojem mnenju vzrok konflikta v Nubskih gorah niso le razlike med Nubami in Arabci, čeprav so, kot pravita Hutchinson in Smith (1996:3), kulturne, posebej jezikovne in verske, razlike tudi eden izmed vzrokov za etnični konflikt. Da so razlike v religiji, s katerimi imamo opraviti tudi v Sudanu in Nubskih gorah, redko edini in najbolj pomemben vzrok etničnega konflikta, pa poudarjata tudi Gurr in Harffova (1994:2). Izbruh etničnega konflikta v Nubskih gorah je po mojem mnenju posledica zlasti dveh vzrokov: diskriminacije nubskega prebivalstva in različnih predstav o prihodnjem statusu pokrajine. Poglavitni vzrok konflikta je tako neenak položaj Nub oz. njihova ekonomska in socialna diskriminacija.

Vpliv etničnih konfliktov na mednarodne odnose je izjemno velik. Veliko nevarnost predstavlja prav nestabilnost velikega števila multietničnih držav. Nasilen konflikt, ki ga povzroči zatiranje etničnih skupin, največkrat sproži konfliktno spiralo in kot vemo, problem manjšin ogroža svetovni mir že stoletja.

2.5.4. NAČINI REŠEVANJA (ETNIČNIH) KONFLIKTOV

Po koncu hladne vojne se postavlja vprašanje ali naj mednarodni sistem zagotavlja tudi varnost etničnih skupin ne glede na to, v kateri državi so ali pa je manjšinska politika notranja zadeva posameznih držav (Grizold, 1999: 6-7). S temi izzivi se sooča tudi OZN, katere glavna naloga je zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti. V Ustanovni listini OZN so zapisani številni ukrepi in mehanizmi za preprečevanje in reševanje konfliktov: v VI. poglavju (Mirno reševanje sporov), kjer so imenovane obveznosti držav članic za mirno reševanje sporov, so v 33. členu naštetih naslednji mehanizmi: anketa, posredovanje, sprava, razsodništvo, sodne rešitve, obračanje na regionalne ustanove ali regionalne dogovore ter druga sredstva po lastni izbiri. VII. Poglavje UL OZN (Akcija v primeru ogrožanja miru, kršitve miru in agresivnih dejanj) našteva pristojnosti Varnostnega sveta in konkretne ukrepe za zagotovitev miru in varnosti. Med ti dve poglavji sodijo še mirovne operacije OZN, ki so kompromis med sredstvi za mirno reševanje sporov ter mehanizmi vojaškega posredovanja OZN (Degan, 2000: 725-799). Za neuspešno reševanje etničnih konfliktov s strani OZN mnogi krivijo dejstvo, da je OZN organizacija držav in ne narodov. Oviro k reševanju je pogostokrat povzročilo sklicevanje na 2.7 člen⁴ UL OZN; kljub temu je OZN povezana z ukrepanjem ob izbruhu etničnih konfliktov po 1. členu UL⁵.

Glede vprašanja reševanja etničnih konfliktov se pojavljajo različni teoretski pristopi. McGarry in O'Leary (1993: 4-37) sta razvila sledečo taksonomijo makropolitčnih oblik upravljanja z etničnimi konflikti:

a. metode odpravljanja razlik – to so metode za odpravljanje ali popolno prenehanje etničnih razlik, ki jih uporabljajo države:

- genocid,
- prisilne masovne premestitve populacije,

---

⁴ »Nobena določba te Ustanovne listine ne daje pravice Združenim narodom, da bi se vmešavali v zadeve, ki po svojem bistvu sodijo v notranjo pristojnost države, in tudi ne nalaga članom dolžnosti, da bi take zadeve izročili v reševanje po tej Ustanovni listini, vendar to načelo nikakor ne izključuje uporabe prisilnih ukrepov po VII. Poglavju.«

⁵ »Cilji Združenih narodov so: varovati mednarodni mir in varnost ter v ta namen izvajati učinkovite kolektivne ukrepe, da se preprečijo in odvrnejo grožnje miru in da se zatrejo agresivna dejanja ali druge kršitve miru...«

- ločitev in/ali secesija (samoodločba)
- integracija in/ali asimilacija;

b. metode upravljanja z razlikami – upravljanje s posledicami etničnih razlik:

- hegemonski nadzor,
- arbitraža,
- kantonizacija in/ali federalizacija,
- konsociativizem ali delitev moči.

Kaufman na drugi strani poudarja naslednje oblike reševanja etničnih konfliktov, ki so dejansko primerljive z mehanizmi za preprečevanje in reševanje konfliktov znotraj OZN:

- peacemaking – medskupinska pogajanja in sodelovanje,
- pomiritev, mogoče celo peacekeeping – o njem govorimo, ko je problem možno zreducirati na klasično varnostno dilemo; torej, ko gre za situacijo, kjer se stranke strinjajo o želenem rezultatu, a si medsebojno ne zaupajo, da bi dosegle sporazum,
- peacebuilding je primerna oblika, ko so osnova problema nezdržljive varnostne zahteve, ki temeljijo na sovražnih mitih in strahovih izginotja ter niti peacemaking niti peacekeeping nista privedla do rešitve (Kaufman, 2001: 39-44).

2.5.5. DOMORODEN

Nube so avtohtona populacija Sudana. Čeprav sem sama Nube opredelila kot etnično skupino, podajam tudi razlago pojma domoroden. V nekaterih tekstih sem namreč zasledila, da se imajo Nube za domorodno populacijo Sudana. V pomoč pri razumevanju razlik med manjšinami in domorodnimi populacijami mi je bilo delo Asbjørna Eideja⁶, ki je natančno opredelil podobnosti in razlike med obema poimenovanjema. Žal pa kljub temu ugotavljam, da v praksi redkokdo upošteva ugotovitve njegove raziskave, zato še naprej prihaja do nedoslednosti pri poimenovanjih. Upoštevajoč Cobjevo definicijo domorodnosti lahko potrdimo, da imajo Nube tudi kar nekaj značilnosti domorodnih ljudstev: območje so naseljevali že pred pričetkom kolonizacije, imajo se za različne od dominantnega dela prebivalstva

⁶ »Working paper on the relationships and distinction between the rights of persons belonging to minorities and those of indigenous peoples« (<http://www.unhcr.ch/Huridocda.nsf/0/e2bb9e4b569ae37fc12569290050ae93?Opendocument>; 6.11.2005)

(Arabcev), so v podrejenem položaju in so odločeni ohraniti svojo etnično identiteto prihodnjim generacijam.

Danes v mednarodnem pravu nimamo univerzalno sprejete definicije pojma domoroden. V mednarodnih dokumentih različni avtorji vsak po svoje definirajo značilnosti domorodnih skupnosti. Najpogosteje se uporablja v OZN neformalno sprejeta definicija, ki jo je leta 1983 v Študiji o problemu diskriminacije domorodnega prebivalstva⁷ uporabil posebni poročevalec Podkomisije za preprečevanje diskriminacije in varstvo manjšin Jose R. Martinez Cobo. Definicija pravi, da so *»domorodne skupnosti, ljudstva ali narodi tiste skupine ljudi, ki izvirajo iz družb, ki so naseljevale to območje še pred kolonizacijo; sami sebe pojmujejo za različne od tistega dela prebivalstva, ki danes prevladuje na tem ozemlju oziroma njihovem delu. Trenutno so to nedominantni deli družb, v katerih živijo in so odločeni ohraniti, razvijati in predati teritorije svojih prednikov in svojo etnično identiteto prihodnjim generacijam, z namenom, da bi nadaljevali svoj obstoj kot ljudstvo v skladu s svojimi kulturnimi vzorci, socialnimi institucijami in pravnim sistemom. Posameznik se sam odloči, ali pripada domorodni skupnosti ali ne. Hkrati ga mora kot člana določene domorodne skupnosti sprejeti tudi sama domorodna skupnost, ki mora imeti možnost, da sama brez zunanjega vmešavanja določa pripadnost domorodni skupnosti«* (Cobo, 1987: 29).

Kot pravi Hernan Santa Cruz (Cobo, 1987:4) problema določevanja domorodnosti ni, ko *»prebivalci živijo v oddaljenih, težko dostopnih krajih, džunglah, gorah, kjer so zaradi izoliranosti terena lahko ohranili svojo kulturo, tradicionalen način življenja, običaje, verovanja in jezik, vse do danes.«*

Ko govorimo o Nubah, imamo v mislih ljudi, ki se izrazito ločujejo in razlikujejo od drugih segmentov dominantne populacije države, v kateri prebivajo. Drugačni so zaradi svojega fiziološkega izgleda, načina življenja, zavedanja pomembnosti tradicije in preteklosti, kulture, odnosa do življenja, narave in okolja, v katerem živijo. Kljub agresivnosti dominantne populacije, ki je ostanek kolonialne dediščine, so ohranili lastno kulturo, jezike, tradicije, lastne zakone in običaje. Do nedavnega je bil

---

⁷ Study of the problem of discrimination against indigenous populations, dostopno na <http://www.unhchr.ch/html/menu6/2/fs9.htm> (3.6.2004)

tudi geografski položaj (beg Nub v gore) rešitev, da so se ohranili kot domorodna skupnost. Posebna značilnost Nub je izredno spoštljiv odnos do narave, okolja, v katerem živijo, ter velika navezanost na zemljo prednikov. Živijo v sozvočju z naravo in njenimi zakoni in znajo na specifičen način uporabljati različne religije.

Čeprav se je v zadnjem času povečala dejavnost mednarodne skupnosti za izboljšanje položaja domorodnih skupnosti, se njihov položaj ni bistveno spremenil. Še vedno so žrtve asimilacije, genocida, etnocida, torej nespoštovanja pomembnih človekovih pravic kot sta pravica do obstoja in pravica do svoje etnične identitete. Pogosto so žrtve kulturne in rasne diskriminacije ter ekonomsko in politično zapostavljeni. Najpogosteje so drugorazredni državljani. Jose R. Martinez Cobo je v svoji študiji ugotovil, da najpogosteje niso deležni posebne zaščite v državi, v kateri živijo. Na področju izobraževanja, zdravstva in zaposlovanja so izpostavljeni diskriminaciji, zatiranju in grobemu izkoriščanju. Nimajo enakih možnosti zaposlovanja kot ostali deli prebivalstva, dostopa do javnih služb, enakih pogojev zaščite f zdravstvu, pravice do kulture, religije, poleg tega niso deležni enakopravne obravnave v pravnem sistemu držav. V političnem življenju države ne morejo enakopravno sodelovati. Zaradi življenja v težkih razmerah so se težkim pogojem nekateri skušali izogniti tako, da so se prepustili asimilacijskim težnjam držav in postopoma postali del večinske populacije. Velik del držav z domorodnim prebivalstvom izvaja politiko asimilacije⁸. Cobo je v zaključku svoje študije zapisal, da je zaradi takega odnosa posameznih držav mednarodna skupnost tista, ki mora pomagati domorodnim skupnostim, ki predstavljajo enega najšibkejših delov svetovnega prebivalstva, pri njihovem iskanju in uveljavljanju pravic ter boju zoper diskriminacijo. Mednarodna skupnost bi morala razviti takšne mehanizme zaščite, ki bi varovali identiteto domorodnih ljudstev in jim omogočili možnost preživetja tudi v prihodnosti.

---

⁸ Asimilacija pomeni »izginjanje značilnosti narodnostnih, kulturnih, jezikovnih in drugih posebnosti pripadnikov kake narodnostne, etnične ali jezikovne skupine«. Določena skupina ljudi postopoma številčno upade, njeni pripadniki opuščajo materni jezik, svojo kulturno identiteto in tradicijo in prevzamejo značilnosti večinske kulture. Ločimo prostovoljno in prisilno asimilacijo, ki se ločujeta po načinu izvajanja. Cilj asimilacijske politike je ustvariti homogeno družbo (Petrič, 1977: 266).

2.5.6. ETNIČNA SKUPINA IN ETNIČNA MANJŠINA

Kljub pogosti uporabi terminov etnična skupina in etnična manjšina njuna splošno sprejeta definicija ne obstaja. Smith (1986: 22-31) tako pravi, da etnično skupino označujejo kolektivno ime, mit o skupnem izvoru, skupna zgodovina, skupna kultura (jezik, religija, običaji, institucije, zakoni, arhitektura, oblačila, hrana, glasba, umetnost itd.), povezanost s posebnim ozemljem in občutek solidarnosti.

Abner Cohen, avtor prve antropološke teorije etničnosti, poudarja, da je pri etnični skupini pomembna prostorska bližina (člani etnične skupine bodo vedno težili k življenju v prostorski sklenjenosti), etnična skupina, ki je v konfliktu z drugo etnično skupino, pa bo šla skozi proces socialne in kulturne homogenizacije svojih članov (Šumi 2000: 111-112).

Sodobne sociološke teorije manjšino opredeljujejo kot skupino ljudi, ki se od drugih v družbi loči glede na različne družbeno relevantne karakteristike (etničnost, jezik, religija, spol, socialne karakteristike itd.) in so zaradi svoje drugačnosti pogosto v deprivilegiranem položaju (Medvešek 2000: 6).

Preprosta in natančna definicija pojma manjšin še posebno v Afriki ni enostavna. Ni popolnoma jasno, če mednje lahko uvrščamo skupnosti domorodnega prebivalstva, imigrante, skupine, ki so v celoti vključene v neko državo in tiste, ki so razdeljene na več držav. V večnacionalnih državah je problem ta, da je o manjšinah zelo vprašljivo govoriti (Petrič, 1977: 77-78).

V Afriki je po dekolonizaciji nastalo veliko držav, v katerih ni jasne narodne oziroma etnične večine oziroma jih sestavlja več manjšin. Položaj različnih skupin kot so prvobitne manjšine, etnične skupine, skupnosti, ljudstva in etnične manjšine, ki se morda same niti ne odentificirajo kot manjšine, je v veliki meri produkt kolonialne delitve Afrike in risanja mej, ki niti ob dekolonizaciji ni upoštevalo dejanskih meja med različnimi etničnimi skupinami, jezikovnimi varijacijami in regionalnimi centri moči. Neodvisne afriške države so ob poskusu graditve nacij (t.i. *nation building*) etnične, jezikovne, verske, kulturne in druge raznolikosti smatrale za razdiralni element in grožnjo narodni enotnosti ter ga kot takega poskušale odpraviti z asimilacijo in

nenaravno integracijo teh skupin v eno državo. Večina afriških držav še danes zelo nerada, če sploh, priznava obstoj manjšin znotraj svojih meja ter jih pogosto izključuje iz vseh aspektov javnega življenja, administracije in politike ter onemogoča njihov kulturni, včasih pa tudi dejanski obstoj (Slimane 2003: 1-2, 5).

Tako v naslovu kot v samem diplomskem delu uporabljam poimenovanje »manjšina« zgolj za poenostavljeno definiranje nubskega ljudstva, ki ima podrejen položaj v okviru sudanske države. Za Nube ne moremo enostavno uporabljati pojma manjšine v klasičnem (evropocentričnem) pomenu besede. Trenutno v nobeni državi ne predstavljajo večinskega prebivalstva in niso organizirani kot enotna nacija (so skupek plemen). Sudansko populacijo sestavlja 597 različnih etničnih skupin in ob upoštevanju Devetakove definicije lahko rečemo, da so Nube ena od sudanskim manjšin, saj so v inferiornem položaju, so ljudstvo brez pravic, brez svojih predstavnikov v vladi, nimajo svojih organov oblasti, nimajo nikakršnega vpliva na ekonomske pogoje za razvoj in so tik pred asimilacijo ali izumrtjem. Tudi druge skupine jih imajo za manjvredne v hierarhičnem smislu.

Za razpravo o manjšinah znotraj Sudana je na mestu naslednja trditev: »Za narodne manjšine ni smotno opredeljevati tistih narodov, ki živijo v okvirih kake večnacionalne države. V takem primeru nimamo opraviti z zagotavljanjem ali kršitvami manjšinskih pravic, temveč je jedro vprašanja v spoštovanju ali nespoštovanju načela o pravici narodov do samoodločbe« (Petrič, 1977: 90).

2.5.7. RASIZEM

Rasizem so rasistične ideologije, obnašanje, ki temelji na rasnih predsodkih, diskriminacijsko vedenje, strukturna ureditev in institucionalizirane prakse, ki povzročajo rasno neenakost, kot tudi izkrivljena predstava, da so diskriminacijski odnosi med skupinami moralno in znanstveno opravičljivi; rasizem se kaže v diskriminacijskih določilih v zakonodaji ali predpisih in diskriminacijskih praksah kot tudi v asocialnih prepričanjih in dejanjih; rasizem ovira mednarodno sodelovanje, je v nasprotju s temeljnimi načeli mednarodnega prava in resno kali mednarodni mir in varnost. Rasni predsodki so zgodovinsko povezani z neenako porazdelitvijo moči in okrepljeni zaradi ekonomskih in socialnih razlik med posamezniki in skupinami.

Najhujša oblika rasizma je apartheid, ki je, tako kot genocid, zločin proti človeštvu (...) (povzeto po opredelitvi rasizma v drugem členu Deklaracije o rasi in rasnih predsodkih (Komac et al., 2002: 184)).

2.5.8. GENOCID

Beseda genocid izhaja iz grške besede genos (rod, narod) in latinske besede caedere (ubijati). Kot nov pojem se v mednarodnem pravu pojavi šele po koncu druge svetovne vojne. V mirovnih pogodbah po koncu prve svetovne vojne so takšna dejanja poimenovali masakri, pokoli. Pojem genocida je v mednarodno pravo vpeljal pravnik poljskega rodu Raphael Lemkin. Prva iniciativa za opredelitev zločina te vrste je bila sprožena leta 1933 na mednarodni konferenci pravnikov v Madridu. Genocid je opredeljen kot dejanje, katerega namen je fizično uničiti kako narodno, etnično, rasno ali versko skupino (Orentlicher, 1999: 153-157).

Genocid pomeni katerokoli od naslednjih dejanj, storjeno z namenom, da se do kraja ali delno uniči kaka narodna, etnična, rasna ali verska skupina:

- ubijanje pripadnikov take skupine;
- povzročanje hudih telesnih in duševnih poškodb pripadnikom take skupine;
- namerno spravljanje prizadete skupine v take življenjske razmere, ki vodijo k njenemu popolnemu ali delnemu pokončanju;
- uporabljanje ukrepov, ki imajo namen preprečevati rojstva pri pripadnikih take skupine;
- prisilno preseljevanje otrok ene skupine v drugo (Bavcon in dr., 1997: 92-93).

Ko govorimo o genocidu, ne moremo mimo na UL OZN temelječega načela o pravici narodov do samoodločbe, katerega del je tudi pravica do fizičnega obstoja narodov. V okviru mednarodnopravnega varstva človekovih pravic velja omeniti pravico do življenja, s katero je posredno prepovedano fizično uničevanje narodnostnih in drugih skupin (Petrič: 1977: 128). Genocid ali slovensko rodomor je kaznivo dejanje po mednarodnem pravu v skladu s Konvencijo OZN o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida⁹ (Petrič, 1997: 128). Sudan je h Konvenciji pristopil 13. oktobra 2003.

---

⁹ Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide; sprejeta z resolucijo GS 260 a (III) z dne 9.12.1948, v veljavi od 12.1.1951; dostopno na <http://www1.umn.edu/humanrts/instrree/x1cpcpg.htm> 13.5.2005

Po tej konvenciji je genocid mednarodni zločin ne glede na to, ali je storjen v mirnem ali vojnem stanju. Države se s konvencijo v členu 1 zavezujejo, da bodo preprečevale in kaznovale genocid kot tudi njegovo pripravlanje, propagiranje ter sodelovanje pri njegovem izvajanju. Države so dolžne sprejeti zakone, ki prepovedujejo in kaznujejo genocid (Petrič, 1977: 128).

Konvencija izrecno določa, da morajo biti domnevni storilci naštetih dejanj kazensko preganjani ne glede na to, ali gre za ustavno odgovorne državne voditelje, javne funkcionarje ali za navadne državljane. Storilce teh kaznivih dejanj morajo države obravnavati kot sovražnike vsega človeštva (*hostes humani generis*) in v skladu z univerzalnim načelom jih lahko preganja katerakoli država (Bavcon in dr., 1997: 93).

Genocid se lahko izvaja kot najbolj skrajna oblika zatiranja upora. Država reagira na grožnjo upora s fizično eliminacijo vseh potencialnih ali osumljenih privrženecv upornikov. Množični poboji in pobegi v Sudanu in Nubskih gorah se približujejo tovrstnemu razumevanju genocida. Vojna je lahko tudi izgovor za genocid, sprožen zaradi drugih razlogov, izjemni ukrepi, ki jih sprejmejo vojne vlade (cenzura, nabor, naglo sodišče) pa lahko pomagajo pri izvajanju genocida (Kagame: 49).

Kljub pomanjkljivostim velja Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida za enega temeljnih dokumentov mednarodnopravnega varstva človekovih pravic, kar dokazuje tudi velik krog podpisnic. Kadar pa pride do zločina genocida, države pozabijo na vsa pravila, na katera so pristala. Povzročitelji genocidnega dejanja največkrat razlagajo izvrševanje svoje represivne politike, ki stremi k uničenju določene ciljne skupine, kot za državo koristna dejanja (Andreopoulos, 1994: 2-3). Reakcija in delovanje mednarodne skupnosti pa sta v večini primerov prepozni in neučinkoviti.

Poleg grobih, nasilnih oblik uničevanja etničnih skupnosti se v povezavi z ohranjanjem oziroma odpravljanjem etničnih posebnosti pojavlja tudi pojem kulturni genocid. Za genocid je ključnega pomena fizično uničenje skupine, medtem ko je kulturni genocid dejanje, storjeno z namenom, da se uniči jezik, vera ali kultura kake narodne, etnične, verske ali rasne skupine. Torej dejanja z namenom, da bi se uničile

tiste značilnosti, ki opredeljujejo samobitnost narodne skupine. Taka dejanja so: prepoved uporabe jezika, uničevanje kulturnih dobrin in institucij, šol, spomenikov idr. (Petrič, 1977: 257).

Tudi Lemkin je v svojo definicijo genocida poleg fizičnega uničenja določene skupine vključil uničenje njene kulturne identitete. Kulturni genocid je označil kot namerno uničenje kulture določene skupine, ki ne pomeni nujno tudi uničenja življenj pripadnikov te skupine (Charny, 1994: 75-77).

V OZN je v razpravah o Konvenciji o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida zaradi nasprotovanja posameznih držav kulturni genocid izpadel iz Konvencije, ker naj bi ta problematika sodila v okvir mednarodnopravnega varstva manjšin. V osnutku Konvencije je bil kulturni genocid definiran kot uničenje posebnih karakteristik skupine z nasilnim preseljevanjem otrok v druge skupine, z nasilnim in sistematičnim izgonom intelektualne elite določene skupine, s prepovedjo uporabe nacionalnega jezika tudi v privatnem življenju, s sistematičnim uničevanjem knjig, tiskanih v tem jeziku ali s sistematičnim uničevanjem zgodovinskih in religiozних spomenikov (Thornberry, 1991: 71).

Mednarodnopravno prepoved kulturnega genocida je potrebno iskati izven Konvencije, predvsem v Ustanovni listini ZN in na njej temelječem načelu mednarodnega prava o pravici narodov do samoodločbe, nahaja pa se tudi v Splošni deklaraciji OZN o človekovih pravicah, Paktu OZN o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, Paktu OZN o državljanskih in političnih pravicah ter Konvenciji OZN o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije (Petrič, 1977: 257).

Pojem genocida v Konvenciji OZN o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida ne vključuje preselitve narodnih manjšin in drugih skupin, ki niso storjene z namenom, da bi se skupina fizično uničila, pač pa, da bi se dosegli drugi, zlasti raznarodovalni učinki. Preselitve prebivalstva z namenom izpostaviti narodno manjšino ali drugo skupino fizičnemu uničenju ali preselitvi, ki, ne glede na namen, tako dejansko učinkujejo, so zaobsežene v pojmu genocid in jih prepovedujejo ista načela in določila mednarodnega prava, ki prepovedujejo sam genocid (Petrič, 1997: 258).

Alan de Leche, nekdanji direktor belgijskih Medecins Sans Frontieres, je v knigi *Genocide in the Twentieth Century* to, kar se je dogajalo Nubam, uvrstil med štiri največje genocide, ki so se zgodili v minulem stoletju: ob bok prvemu med Armenci, drugemu nad Židi in zadnjemu nad Tutsiji – s to posebnostjo, da je genocid nad Nubami najmanj znan in da ga svetovna javnost zaradi vplivov močnih lobijev, ki delujejo v nasprotno smer, še vedno ne prepozna kot takega (Križnar, 2001: 357).

3. POSEBNOSTI DRŽAVOTVORJA V AFRIKI

3.1. KOLONIALIZEM

S kolonizacijo in kolonializmom se je po 15. stoletju v marsičem začel čas groze za številna ljudstva. Duh grabežljivosti, grobosti, okrutnosti, prepotence in tiranije je bil spremljevalec evropskega kolonialnega podjetništva (Južnič, 1980: 12).

Dokaj splošno povedano je kolonializem določena vrsta odnosov med človeškimi skupnostmi, ki temeljijo na popolni neenakopravnosti in so hierarhizirani tako, da ena človeška skupnost, praviloma bolje organizirana, uveljavi nadzor ali neposredno oblast nad drugo skupnostjo ali večjim številom skupnosti (Južnič, 1980: 15).

Kolonializem je posredno vsiljena oblast, ki praviloma ne uveljavlja elementov fizičnega nasilja nad staroselci, ampak sistem pravnega kolonialnega gospostva. Posledica vpliva evropske civilizacije je bil razkroj in razpadanje domorodnih struktur, katerim se je prekinil njihov avtohtoni razvoj (Južnič, 1980:18).

Eno pomembnih orodij kolonizacije se seveda odraža v ekonomskem izkoriščanju koloniziranih področij. Kolonizatorji so poleg vojaškega, verskega, kulturnega in političnega izvajali predvsem ekonomsko nasilje. To se kaže v organiziranem oblikovanju trgov. Preko mehanizma tržnega gospodarstva so kolonizatorji izvažali visoke tehnologije v manj razvita področja, te prodajali in menjali za surovine in sami nasilno določali menjalna razmerja. Tipičen je pojav ogromnih plantažnih posestev, kjer se je z modernimi evropskimi stroji in tehnologijo pridobvalo več in ceneje. Seveda so prvotne prebivalce nasilno spreminjali v najemno oz. suženjsko delovno

silo (novi proletariat) tako, da so jim enostavno odvzeli zemljo in s tem osnovno sredstvo za preživljanje. Na novih plantažah so popolnoma uničili stare, obnovljive, tradicionalne in naravne tehnologije. Vsekakor je imela kolonizacija hude posledice za celotno okolje, ne le za ljudi.

Danes lahko v mednarodni skupnosti govorimo o sistemu neenakopravnih odnosov, ki ima svoj izvor v kolonializmu, ki je v zadnjih petsto letih pustil sledi evropske premoči in uveljavil odnose nadrejenosti in podrejenosti na skoraj celotni zemeljski obli. Največje žrtve kolonializma so bili prvotni naseljenci ozemlja, ki so postali last evropskih osvajalcev skupaj s svojo zemljo. S tem so bili postavljeni v vlogo manjvrednih, prekinjen je bil njihov naravni tok razvoja, države osvajalke pa so si z njihovimi viri zagotovile hiter razvoj in si kopičile bogastvo. Evropska filozofija pridobitništva in kapitalistični sistem sta bila koloniziranim področjem hitro vsiljena. Beli ljudje so, ne glede na to, v katerem delu sveta je prišlo do kolonizacije, vzpostavili poudarjeno neenakopraven odnos podrejenosti prvotnega prebivalstva in nadrejenosti oz. dominantnosti belega človeka. Kolonizacija določenega ozemlja je pomenila prenos družbenih, političnih, kulturnih in gospodarskih značilnosti Evrope v kak drug del sveta. Predkolonialna situacija ni predstavljala večje ovire za nastanek novih, umetno ustvarjenih držav. Kolonizatorji so z organizirano vojsko vsilili svoja pravila igre, pravne rede in neposlušne enostavno izločili. Tudi meje novih nasilno urejenih držav so kolonizatorji prilagajali svojim potrebam. Danes lahko za celo Afriko trdimo, da so meje nenaravne, nelogične, zgodovinsko neutemeljene in so zato pomembna ovira pri umirjanju razmer.

Ključnega pomena za kolonialno dobo je, da Evropejci niso sprejemali neevropejcev za sebi enake. Najhujše in najbolj nenaravno opravičilo za kolonizacijo temelji na rasnem oz. rasističnem »občutku večvrednosti nekega naroda« oz. nujnega posega večvrednega naroda v življenje »divjakov«. Slednji niso imeli enakih pravic, odnos do njih je temeljil na rasistični in hierarhični predpostavki o primitivnosti njihovih kultur, o družbah brez vrednot in pravnega sistema. Njihova kultura, tradicija, socialna organizacija, religija in verovanja so bila označena za nerazvita in obsojena na izumrtje ali na asimilacijo. Domorodne skupnosti po celem svetu so bile izpostavljene uničevanju lastne družbe, kulture, tradicij in verovanj. Veliko vlogo pri različnih vrstah vsiljevanj je odigralo krščanstvo kot zelo pomemben dejavnik

asimilacije. Gospodarska premoč je Evropejcem dajala občutek moralne večvrednosti, ta pa jih je napeljal k uničevanju staroselskih ljudstev (Južnič, 1980:16).

3.2. BERLINSKA KONFERENCA

Afriko moramo najprej razdeliti na dva dela: severnega, ki je bil zgodovinsko gledano del področja okoli Sredozemskega morja, in na t.i. »črno Afriko¹⁰« južno od Sahare. To je kontinent negroidne rase. V civilizacijskem smislu je to področje brez pomembnejše enotnosti, je fragmentirano znotraj plemenske ureditve in izredno lingvistično raznoliko, bolj kot katerokoli drugo področje, kamor se je širil evropski kolonializem. Razen svojega severnega dela Afrika ni poznala trajnejših državnih tvorb, ni imela enovitosti globalne družbe. V nasprotju z Azijo se je prav Afrika evropskemu kolonializmu dosti manj upirala; bila je dokaj lahek kolonialni plen. Nesorazmerje v stopnji gospodarske razvitosti je bilo med Afriko in Evropo dosti večje kot med Azijo in Evropo. Zares so se kolonizaciji lahko upirali le Arabci. Bili so prav učinkoviti tekmeči evropski ekspanziji. Islam je resno konkuriral krščanstvu (Južnič, 1980: 95).

Od vseh potencialnih kolonij je bila Afrika Evropi nekako najbližja. Kljub temu je bila kolonizirana kot zadnja. Srce kontinenta je Evropejcem ostalo neznano do sredine 19. stoletja, ko so ga začeli raziskovati zaradi geografske radovednosti, strateških interesov, misijonarske vneme in trgovskega dobičkarstva (Južnič, 1980: 98).

Na začetku 19. stoletja je bila Afrika izčrpana od štiristoletne trgovine s sužnji, potem pa je pritegnila pozornost zaradi protisuženjskega gibanja. Čeprav so v afriških deželah več sto let črpali bogastva, je bila celina v 19. stoletju največja neznanka na zemljevidih sveta, saj se nihče ni podajal v nevarnosti v notranjosti celine. Do Berlinske konference 1884 - 1885 je evropsko posest v Afriki sestavljalo nekaj utrdb in trgovskih postojank ob obali in nekaj malih kolonij. Med 1880 in 1910 so si Evropejci razdelili Afriko. Naslednjih petdeset let so se odločitve, ki so vplivale na Afriko in njene ljudi, sprejemale v Londonu, Parizu, Lizboni in drugih evropskih prestolnicah. Čeprav je Francija kontrolirala večino teritorija, je Velika Britanija

---

¹⁰ Ločevanje na severni, sredozemski del in na »črno« Afriko je najbolj zakoreninjena, čeprav gre pri tej delitvi za mešanje dveh kriterijev: geografskega(sever) in rasnega (barva kože).

vladala največjemu številu ljudi. Obstaja več razlogov, zakaj so evropski narodi tekmovali med seboj za pridobitev kolonij v Afriki. Vsi so želeli dobiti moč in prestiž. Več teritorija kot so bili sposobni kontrolirati v Afriki, bolj pomembni in močnejši so mislili, da lahko postanejo. Afrika je razpolagala z izjemnimi naravnimi bogastvi, iz katerih se je v Evropi dalo iztržiti veliko denarja. Poleg tega so Evropejci rabili nove trge za svoje trgovsko blago. Le-te so lahko prodali v Afriki za zelo velike zasluge. Pogosto pa je kak evropski narod prevzel kontrolo nad teritorijem v Afriki preprosto zato, da bi preprečil neki drugi evropski državi, da bi ga prevzela (Ki Zerbo, 1977: 395).

Sredi 19. stoletja so velike evropske imperialistične sile pokazale interes za afriški kontinent, še zlasti za neraziskane centralne regije. Zaradi velikih zalog surovin, ki bi zelo koristile industrializaciji, je med evropskimi državami prišlo do tekmovanja za vpliv. Na Berlinski konferenci (1884 – 1885) so si evropske sile razdelile vpliv nad kontinentom. Pred konferenco je bilo osemdeset odstotkov teritorija pod tradicionalno in lokalno kontrolo, po tem ključnem dogodku pa je bila Afrika z geometričnimi mejami razdeljena v petdeset »nepravilnih« držav. Novi zemljevid kontinenta je bil vsiljen preko tisoč avtohtonim kulturam in regijam Afrike (<http://www.foreignaffairs.org/19950101facomment5020/william-pfaff/a-new-colonialism.html>; 23.4.2005).

Nove države so razdelile povezane skupine ljudi ter združile razne skupine, ki se med seboj niso dobro razumele. Države afriške celine so s svojimi mejami, kakršne poznamo danes, v veliki meri produkt razgrabitve imperianih sil.

Pri delitvi kontinenta in vzpostavitvi afriških meja evropske sile niso upoštevale zgodovinskih, etničnih ali katerihkoli drugih dejavnikov, ki so bili povezani z afriškim prebivalstvom. Pogosto so tako ločili homogene etnične skupnosti (Južnič, 1980: 101).

Evropska oblast je prišla v Afriko na mnogo različnih načinov. Včasih je evropska trgovska družba sklenila sporazum z afriškimi vladarji, ki so ji dovolili trgovati in ohranjati red na določenem območju. Trgovci so pritiskali na njihovo domačo vladu v Evropi, naj jih zaščiti in prevzame nek teritorij. Redkeje so plemenski poglavarji

prostovoljno prosili za zaščito nek evropski narod/državo, da bi se s tem izognili (nasilnemu) prevzemu s strani kake druge države. Včasih se je celo zgodilo, da so Afričani prosili Evropejce za zaščito pred drugimi afriškimi plemeni. Podpisali so pogodbe, v katerih so afriški vladarji dodelili evropskim družbam ali vladi pravico, da vzdržuje red in prevzame zemljo in naravna bogastva na njihovem ozemlju. Afriški vladarji so podpisali na tisoče sporazumov, s katerimi so se odrekli mnogim pravicam v korist Evropejcev, a Afričani nikoli niso resnično razumeli teh pogodb in niso dojeli, čemu se odpovedujejo (http://en.wikipedia.org/wiki/Colonization_of_Africa; 23.4.2005).

3.3. DEKOLONIZACIJA

Danes ta izraz razumemo kot proces, s katerim so ljudje v tretjem svetu pridobili neodvisnost od kolonialnih vladarjev. Med Azijci in Afričani pa ta razlaga ni imela popolne naklonjenosti, saj lahko namiguje na to, da so pobude za dekolonizacijo in kolonizacijo prišle s strani metropolitanskih vlad. Zato so Azijci in Afričani raje govorili o »osvobodilnem boju« oziroma »ponovni pridobitvi neodvisnosti«. (Hargreaves, 1979, 3-8; Gifford in Luis, 1982, 515, 569).

Afričani, ki so jih opogumili politični procesi emancipacije posameznih držav, so po 2. svetovni vojni pričeli samozavestno zahtevati radikalne spremembe. Teoretično so podporo našli v Atlantski listini, kjer je bilo zapisano, da imajo vsi narodi pravico do samoodločbe in da ne pristajajo na spremembe raznih teritorialnih ureditev brez pristanka prebivalstva. Proces dekolonizacije so višek dosegli v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja in so bili negacija rasističnih pokroviteljstev. Dekolonizacija je bila izjemno zapleten proces in še ni dokončno rešena. Povzročila je ogromne spremembe v koloniziranih državah in odprla popolnoma nove probleme. Tako kot je bila kolonizacija nenadzorovan in agresiven proces z izjemnimi negativnimi posledicami, je tudi dekolonizacija dolgotrajen proces s počasnim reševanjem problemov. Večina afriških dekolonizacijskih nacionalistov je šla skozi pralnice možganov kolonialnih ideoloških aparatov, bodisi v misijonarskih šolah ali na evropskih univerzah.

3.4. DRŽAVOTVORJE

3.4.1. TERITORIJ

Celotna zemeljska obla je bila v času oblikovanja svetovnega kolonialnega sistema pravzaprav razdeljena na dva povsem različna dela: civilizirana Evropa in ves ostali svet, ki ga Evropa odkriva in predstavlja njeno zakonito področje širjenja (Južnič, 1980: 18). Ves ostali svet je razglašen za »terra nullius«, zemljo, ki nikomur ne pripada. Ker ni »nikogaršnja«, je pač last tistega, ki si jo prilasti. V povsem konkretnem smislu je to seveda pomenilo, da je mogoče in priporočljivo katerokoli neevropsko ozemlje in ljudstva, ki so na tem ozemlju živela, zavzeti, ropati, izkoriščati in te dežele naseljevati brez pridržkov (Južnič, 1980: 19).

V Afriki bi vsak poskus na novo zarisati meje po etničnih linijah pospešil politično dezintegracijo in povzročil nove konflikte. Večini Afrike primanjkuje nujno potrebne izobražene sredine in strokovnih razredov ter javnih institucij, ki bi posredovale in tvorile civilno družbo (<http://www.foreignaffairs.org/19950101facomment5020/william-pfaff/a-new-colonialism.html>; 23.4.2005).

3.4.2. PREBIVALSTVO

V Afriki so bile razmere, v katerih se je razvijal proces oblikovanja narodov in reševanja narodnega vprašanja, ter subjektivne sile, ki so bile nosilci tega procesa, bistveno različne od evropskega okolja. V klasičnem načinu oblikovanja nacij je imelo vodilno vlogo delavstvo. Izkušenj razvoja narodnega boja v Evropi ne moremo mehanično prenesti v Afriko, saj je bila tu voditelj narodnega gibanja najbolj napredna družbena skupina, inteligenca. Pri procesih v Afriki je šlo za prenašanje evropskih izkušenj in oblik razvoja na področja, kjer so bile družbene in ekonomske razmere dokaj različne od evropskih. Za mnoga ljudstva v Afriki lahko rečemo, da so preskočila več stopenj v družbenem razvoju (Vejnović, 1971: 73 – 77).

Nastanek neodvisnih držav v Afriki je bil začetna stopnja v procesu oblikovanja narodov. Pomembna specifičnost procesa nacionalnega formiranja ljudstev v Afriki se izraža v dejstvu, da so prej nastale narodne države, kot so se formirali narodi. V

evropskih deželah so vsi elementi naroda kot družbenopolitične kategorije (ozemlje, jezik, kultura itd.) razviti do takšne stopnje, da je njihov nadaljnji razvoj terjal formiranje nacionalne države. V Afriki vsi ti elementi niso bili razviti do takšne mere, da bi terjali formiranje nacionalne države (Vejnović, 1971: 88,89).

Zelo težko je potegniti ločnico med etnijo in narodom. Pri narodu naj bi bila bolj poudarjena ideološka in politična dimenzija. Etnijo je mogoče ločiti od naroda tudi po tem, da je v narodu veliko projiciranja v preteklost, dokazovanja zgodovinske kontinuitete in zatekanja k vsakovrstnim predelavam zgodovine, ki naj bi dokazovale korenine v čim bolj oddaljeni preteklosti. Lahko rečemo, da so etnije potencialni narodi, narodi pa potencialne nacije (Južnič, 1993: 278).

Ker je nacionalna identiteta sestavljena iz drugih identitet, je zelo zapletena. Nacija je lahko najvišja oblika etnične skupine, ki ponazarja subjektivno mišljenje oziroma prepričanje, ki se sklicuje na preteklost in tudi na objektivne kriterije (Moynihan, 1993: 4-5). Dumont (1980: 314-315) v svoji definiciji primerjalnega koncepta nacije izpostavi dva faktorja: povezavo med nacijo in religijo ter teritorialni aspekt nacije. Nacijo definira kot skupino ljudi, ki je združena na osnovi svoje lastne volje in ima skupne attribute kot so teritorij, zgodovina in ostale njej lastne attribute. Kellas (1991: 4-5) loči med subjektivnimi (zavedanje in sprejemanje svoje nacionalne pripadnosti) in objektivnimi kriteriji (teritorij, jezik, religija, skupna usoda). Etnične skupine loči od nacij po velikosti. Etnične skupine so ponavadi manjše in bolj jasno začrtane na svojih predhodnikih in rodovih, bolj zatrte skozi zgodovino, nacije pa so v danem času in prostoru bolj specifične.

V splošnem v Afriki ni nacionalnih jezikov v posameznih državah. Proces njihovega formiranja je bil otežen zaradi močnega separatizma posameznih plemen, ki so imela močan vpliv. Ne zadostna ekonomska povezanost se vidi na učinkovanju elementa skupnega teritorija. Vrsta afriških ljudstev še ni definitivno formirala enotnega skupnega teritorija. To je direktna posledica kolonialne politike, razkosanja Afrike, politike delitve afriških pokrajin, politike umetnih meja in namernega izzivanja sporov med posameznimi afriškimi deželami (Vejnović, 1971: 96).

Gornji opisi pojma nacija so evropocentrični. Evropski kolonizatorji Afrike: Nemci, Francozi, Nizozemci, Angleži, Portugalci so v času kolonizacije Afrike takratne »divjake« zavestno zatirali tako, da se plemena niso uspela združevati v etnije in nacije niti niso mogla oblikovati svojih nacionalnih držav. To je temeljni problem Afrike. Naj ponovim še na tem mestu, da v Afriki nacijo lahko definiramo v državljskem smislu, težko pa v eno-etničnem smislu. Tako tudi v primeru Nub ni mogoče govoriti o naciji.

3.4.3. OBLAST

Afriški voditelji, ki so izkušnje nabirali v kolonialnih metropolah na tamkajšnjih univerzah naj bi na oblast prišli tudi s pomočjo kolonizatorjev. Afriški politiki veljajo za najbolj skorumpirane, a vendar jih je večina le oblekla obleke, ki so jih pustili kolonizatorji, in se ob brezbriznosti sveta, ki jim je vztrajno dajal denar ali celo odkrito podpiral umazano politiko, počasi razširila do te mere, da je celo udobna in bleščeča oprava prejšnjih gospodarjev postala pretesna in premalo bleščeča. Korupcija je v svetovnih političnih krogih splošno sprejemljiva in nobena država še ni bila diplomatsko, gospodarsko ali drugače izolirana in sankcionirana izključno zaradi »neetičnih« ravnanj svojih voditeljev. Afriške vlade svojo učljivost dokazujejo v zadnjih letih, ko se izredno hitro odzovejo na nove možnosti vladanja, ki jih omogoča ameriški zgled izrabe boja proti terorizmu za zategovanje niti kontrole čez vse sfere javnega življenja in za vedno očitnejšo koncentracijo moči v izvršilni veji oblasti, ki jo je prikazal Bush mlajši. Javno dobro in državna varnost sta tako postala argumenta za izganjanje novinarjev, zapiranje radijskih postaj in omejevanje svobode govora.

Posamezniki in gibanja, ki izražajo kritična mnenja in imajo toliko moči, da bi lahko ogrozili obstoječi red, so največkrat odstranjeni. Prav tako je dostop v države z avtoritarno in militaristično oblastjo prepovedan tujim novinarjem, s poročanjem katerih je le-ta nezadovoljna.

Očiten problem je tudi denar donatorskih držav, ki ne zagotavlja, da bodo afriške vlade povečale izdatke za šolstvo in razvoj, pač pa gredo vsi presežki za večanje vojske in oboroževanje. Obljube o vlaganjih v izobraževanje in zdravstvo večina izrabi le med volilnimi kampanjami, potem pa nanje hitro pozabi.

3.5. REŠEVANJE MANJŠINJSKEGA VPRAŠANJA V AFRIKI

Številne afriške države so mnenja, da je problem manjšin izključno evropski in da se njih ne tiče. Obenem mnoge etnične skupine, domorodna ljudstva in etnične manjšine, ki živijo v Afriki, niso deležne pozornosti držav, v katerih prebivajo. Velik izziv ostaja zagotavljanje pravic manjšinam, ohranjanje etnične pestrosti in razvoj vseh etničnih skupin na političnem, ekonomskem in socialnem področju.

Problem se pojavi že pri definiranju pojma *manjšina*, ki se nanaša na marginalizirane etnične, jezikovne ali religiozne skupine v Afriki. Evropski kolonizatorji so namreč po mnenju Afričanov pojmu *manjšina* dodali negativen prizvok. Kriteriji, ki se uporabljajo za definiranje manjšin v mednarodnem pravu in so rezultat evropskega procesa nastajanja narodov in nacij, niso v celoti uporabni za kompleksne države v Afriki, ki so diverzificirane tako v etničnem, religioznem in jezikovnem smislu. Prav tako je razlikovanje med manjšinami in domorodnimi skupnostmi pogosto nejasno. Samia Slimane zato predlaga, da bi bilo definicijo pojma *manjšina*¹¹ potrebno modificirati, da bi ustrežal realnosti na črnem kontinentu (www.minorityrights.org/admin/Download/pdf/AfricaBriefing2003.pdf; 5.11.2005).

Za lažje določanje manjšin v Afriki Slimanova našteva naslenje pogoje:

- katerakoli etnična, lingvistična ali religiozna skupina znotraj države;
- je v nedominantnem položaju v državi, v kateri živi;
- je sestavljena iz posameznikov, ki čutijo pripadnost tej skupini;
- je odločena zaščititi in razvijati svojo etnično identiteto;
- je diskriminirana ali marginalizirana zaradi etničnosti, jezika ali religije (www.minorityrights.org/admin/Download/pdf/AfricaBriefing2003.pdf; 5.11.2005).

Prepoznavanje manjšin je nujno zaradi zaščite njihove identitete, zagotavljanja enakopravnega položaja z ostalimi skupinami v državi in participacijo na političnem

---

¹¹ V mislih ima definicijo pojma manjšina, ki jo je pripravil Francesco Capotorti in pravi: »Za potrebe študije je etnična, verska ali jezikovna manjšina skupina, ki je številčno manjša od ostalega prebivalstva določene države in ki poseduje kulturne, fizične ali zgodovinske značilnosti ali vero ali jezik, različen od značilnosti, vere ali jezika ostalega prebivalstva«. Njegovo mnenje je tudi, da se pod termin etnične manjšine vključijo tudi rasne in nacionalne manjšine (Türk 1979: 15,19).

področju. Asimilacijske politike držav prav gotovo niso garancija za dolgotrajen mir in varnost, zato bi morale biti vse etnične skupine vključene v proces odločanja.

3.6. AFRIŠKA UNIJA IN REŠEVANJE MANJŠINSKEGA VPRAŠANJA

Vse pokolonialne težave s tvorbo nacij v Afriki se kažejo tudi na področju varstva manjšin v posameznih državah. To se odraža tudi v delovanju regionalne organizacije v Afriki, Afriški uniji.

Organizacija afriške enotnosti je bila ustanovljena leta 1963 kot regionalna organizacija, katere prvotna naloga je bila odprava kolonializma. Zaradi načela nevmešavanja v notranje zadeve držav in poudarka na suverenosti držav OAE dolga leta sploh ni odreagirala na hude kršitve človekovih pravic. Dejansko Ustava OAE ne navaja zaščite človekovih pravic kot enega izmed svojih ciljev. OAE je sprejela *Afriško listino o človekovih pravicah in pravicah ljudstev*¹² leta 1981 in Protokol k Afriški ustavi leta 1998. Le-ta naj bi bil temelj za ustanovitev Afriškega sodišča za človekove pravice. Človekove pravice so na dnevni red prvič uvrstili leta 1999 v okviru Ministrske konference o človekovih pravicah (<http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/pam6.doc>; 10.9.2005).

Afriška listina, znana tudi pod imenom Banjulska deklaracija, zajema širok spekter tako individualnih kot kolektivnih pravic. Čeprav zagovarja načelo nediskriminacije, pa ne omenja manjšin kot takih. Leta 1999 je Afriška komisija za človekove pravice, ki nadzoruje izvrševanje Afriške listine, imenovala tri svoje člane z nalogo raziskati položaj manjšin v Afriki. Leta 2000 je sprejela *Resolucijo o pravicah prvobitnih populacij/skupnosti v Afriki*¹³, s katero je ustanovila Delovno skupino strokovnjakov za pravice prvobitnih populacij/skupnosti v Afriki, katerih naloga je preučevanje domorodnih skupin, promocija njihovega kulturnega razvoja, identitete in samoodločbe (<http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/pam6.doc>; 10.9.2005).

---

¹² *The African Charter on Human and People's Rights*, sprejeta 27. junija 1981, v veljavi od 21. oktobra 1986. Dostopna na <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/z1afchar.htm> (24. marec 2006)

¹³ *The Resolution on the Rights of Indigenous Populations/Communities in Africa*, sprejeta 6.11.2000. Dostopna na <http://www.iwgia.org/graphics/Synkron-Library/Documents/InternationalProcesses/ACHR/ResolutionsDeclarations/Resolution2000E.htm> (24. marec 2006).

Leta 1994 je Skupščina voditeljev držav in vlad OAE v *Deklaraciji o kodeksu obnašanja za znotrajafriške odnose*¹⁴ v 4.členu pozvala k zaščiti etnične, kulturne, jezikovne in verske identitete, tudi narodnih manjšin, in k ustvarjanju ugodnih pogojev za podpiranje te identitete. Za razliko od Listine OAE Ustanovna listina AU¹⁵ v svoji preambuli izraža svojo odločenost, da bo »podpirala in ščitila človekove pravice in pravice ljudstev« v skladu z Afriško listino (Slimane 2003: 3).

Kar lepo število členov Afriške listine govori o določilih, ki bi bili, če bi se jih upoštevalo, izjemnega pomena za pripadnike manjšin (npr. zaščita etnične, kulturne, jezikovne in religiozne identitete, načelo nediskriminacije zaradi rase, etničnega porekla, barve, spola, nacionalnega ali socialnega porekla, enakost vseh človeških bitij, jezik kot sestavni del kulture, pravica do samoodločbe, ekonomskega, socialnega in kulturnega razvoja...). Praksa nam kaže, da večji del določil Afriške listine o človekovih pravicah v praksi ostaja neimplementiran (<http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/pam6.doc>; 10.9.2005).

Afriške strukture in mehanizmi za preprečevanje in reševanje konfliktov so mladi (stari desetletje ali manj). Doslej je bil zanje značilen poudarek na formalnih medvladnih strukturah s formalnimi obveznostmi. AU je v veliki meri oblikovana po vzoru OZN in ima tudi zelo podobne subregionalne organizacije, kot so na primer ECOWAS, IGAD, SADC itd. Za nekatere konflikte so take formalne strukture idealne, za druge pa povsem neustrezne. Sčasoma se bodo te organizacije gotovo razvile in spremenile ter postale bolj prikladne za reševanje različnih izzivov, s katerimi se soočajo. Trenutno so relativno šibke, soočajo pa se z velikimi problemi, ki so povsem nesorazmerni z viri, ki jih imajo na razpolago in političnim soglasjem, ki ga lahko pridobijo (De Wall, 2004: 77).

Na vrhu AU v Kairu sta bila leta 1993 ustanovljena Centralni organ in Mehanizem za preprečevanje, obvladovanje in razreševanje konfliktov. Čeprav je potrdil načelo AU o nevmešavanju v notranje zadeve držav, je mehanizem tudi prevzel mandat za ukvarjanje z notranjimi konflikti. Leta 1997 je AE naredila velik korak s sklepom, da v

---

¹⁴ *The Declaration on a Code of Conduct for Inter-African Relations*, 13.-15.6.1994. Dostopna na <http://www1.umn.edu/humanrts/africa/INTAFN.htm> (24.marec2006)

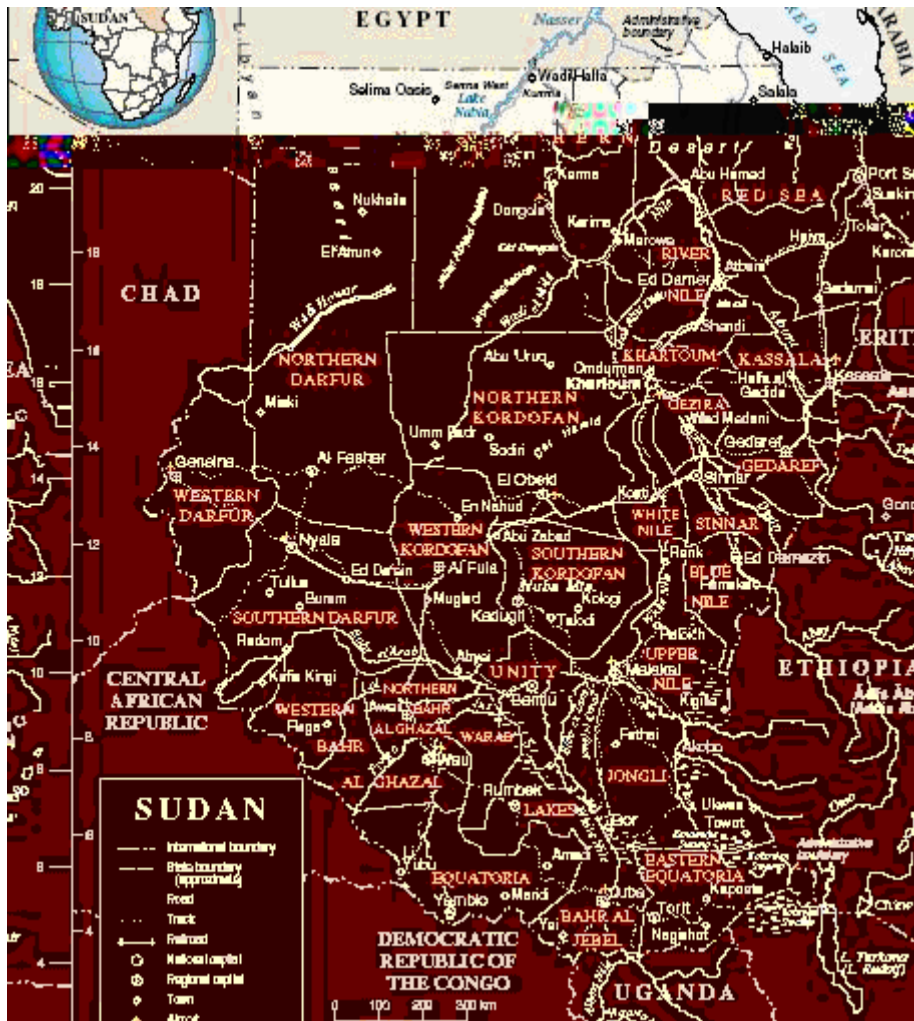
¹⁵ OAE se je 8.julija 2002 preoblikovala in preimenovala v Afriško unijo (AU).

prihodnje ne bo priznavala vlad, ki so na oblast prišle s silo. Za doseg učinkovitejšega delovanja mehanizma za reševanje konfliktov AU pa je potrebno izboljšati finančne zmogljivosti in sodelovanje med AU in subregionalnimi organizacijami, oblikovati forum AU in nevladnih organizacij, nameniti večjo pozornost humanitarnim krizam in tokovom beguncev, ponuditi več opcij za reševanje konfliktov. Pri nobeni analizi narave vojskovanja v Afriki ne moremo spregledati dejavnikov izven same celine. Za začetek številnih vojn je bilo ključno vpletanje kolonialnih sil in velesil, ki so tekom desetletij dobavljale orožje in znanje ter razvijale vojaške doktrine. Tudi od Zahoda vsiljena ekonomska politika, zlasti strukturno prilagajanje gospodarstva, je bila pomembna pri ustvarjanju konteksta, v katerem se vlade in uporniki zanašajo na milice in metode »umazane vojne«. Pomembna vloga človekoljubnih organizacij je tudi narekovala nekatere vojne strategije, ki so bile zasnovane na dostopnosti pomoči v obliki hrane v vojnih območjih. V zgodnjih devetdesetih letih sta na afriške vojne vplivala način humanitarnega posredovanja in njegova operacionalizacija v Somaliji. Nekatere vojskujoče se strani so skušale izsiliti tuje vojaško posredovanje, druge so iskale načine zasledovanja svojih ciljev kljub prisotnosti tujih čet (De Wall, 2004: 26).

Politična manipulacija je glavni dejavnik ustvarjanja pogojev za ponovitev konflikta. Oblikovati bi bilo potrebno (politične) mehanizme, pri katerih bi prebivalstvo lahko sodelovalo in uživalo spremembe; s tem bi preprečili humanitarne in politične krize. Skupno delovanje na regionalni in mednarodni ravni bi moralo dopolnjevati lokalna prizadevanja, prav tako pa bi bilo potrebno za obvladovanje kriz ustanoviti ustrezne institucije ter usposobiti in izobraziti ljudi. Prepogosto smo priča preobširnemu razglabljanju, za resne ukrepe pa zmanjka časa in moči.

4. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI SUDANA

4.1. AKTUALNI PODATKI

Vir: <http://www.homestead.com/wysinger/kordofan.html>; 10.01.2006

Predsednik države: Omar Hassan Ahmad al-Bashir (od 16.10.1993)

Podpredsednika: Salva Kiir (od 4.8.2005), Ali Osman Taha (od 20.9.2005)

Glavno mesto: Kartum

Prebivalstvo: 40 187 486 (ocena julij 2005)

Površina: 2 505 810 kvadratnih kilometrov (največja država v Afriki)

Sosednje države: Centralnoafriška republika, Čad, Demokratična republika Kongo, Egipt, Eritrea, Etiopija, Kenija, Libija, Uganda

Uradni jezik: arabski

Tip vlade: avtoritarni režim (vladajoča vojaška hunta je prevzela nadzor 1989; vlado vodita vojska in Nacionalna kongresna stranka, ki je naslednica Nacionalne islamske fronte)

Pravni sistem: osnovan na angleškem in islamskem pravu; islamsko pravo se nanaša na vse prebivalce severnega dela ne glede na njihovo religijo

Naravna bogastva: nafta, železova ruda, baker, cink, tungsten, srebro, zlato, vodni viri

Pričakovana življenjska doba: 58 let

Religije: islam (70%), animizem (25%), krščanstvo(5%)

Glavni trgovski partnerji: Kitajska, Japonska, Saudska Arabija

(<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/print/su.html>; 10.1.2006)

POLITIČNE STRANKE V SUDANU:

- Nacionalna kongresna stranka (National Congress Party)

Trenutno je to vladajoča stranka, izhaja iz Nacionalne islamske stranke (National Islamic Front), ki je bila v 40. letih 20. stoletja podaljšek gibanja muslimanske bratovščine iz Egipta.

- Stranka UMMA (Umma Party)

Politično organizacijo islamske sekte vodi Sadiq al-Sidiq Abdel Rahman al-Mahdi, ki je bil v zadnjem obdobju parlamentarne demokracije v Sudanu (1986 - 1989) zunanji minister.

- Demokratična unionistična stranka (The Democratic Unionist Party)

Stranko vodi Mohammed Osman al-Mirghani, ki je obenem tudi vodja Nacionalne demokratične zveze (National Democratic Alliance), ohlapne koalicije političnih strank, delavskih združenj in posameznikov, ki nasprotujejo vladajoči eliti.

- Ljudski nacionalni kongres (The Popular National Congress)

Po odstavitvi iz nacionalnega kongresa leta 2000 je stranko ustanovil Hassan al-Turabi.

- Sudanska ljudska osvobodilna vojska/gibanje (Sudan People's Liberation Army/Movement)

Je dominantna stranka v južnem Sudanu. Poleg le-te interese juga na severu zastopajo številna druga združenja, med njimi Zveza sudanskih afriških strank (The Union of Sudanese African Parties) in Združena demokratična osvobodilna fronta (The United Democratic Salvation Front)

(<http://www.unsudanig.org/country/index.jsp?fid=politics;10.01.2006>).

4.2. ZGODOVINA

Sudan je svojo današnjo konfiguracijo dobil med 60-letno egiptovsko okupacijo, ki se je končala z Mahdijevim uporom leta 1884. Interes Egipta je bil predvsem v provincah blizu meje, kjer je bil način življenja arabski in islamski in močno odvisen od Nila. Jug Sudana, ki ni imel nobene od zgornjih značilnosti, pa ni predstavljal nikakršne politične grožnje za Egipt. Jug Sudana je imel značilnosti, ki so veljale za Afriko južno od Sahare. Tako kultura kot jezik sta se močno razlikovala. Edini razlog, zaradi katerega je Egipt kazal interes za jug Sudana, je bila trgovina s sužnji, ki so jo vodili pretežno muslimani. Že stoletja so iz osrčja Afrike transportirali tisoče ujetnikov in jih prodajali kupcem v arabskem svetu. S tem se je ustvarila zgodovinska delitev oz. razkol med severom in jugom. Suženjstvo je za jug pomenilo imperializem, ki je bil najprej arabski in muslimanski in šele kasneje evropski in krščanski. Tako islam kot krščanstvo sta bili tuji religiji in če je že bilo potrebno izbrati, je bila racionalnejša odločitev krščanstvo. Politične elite z juga so v krščanstvu našle inspiracijo za upor proti arabskemu sistemu trgovanja s sužnji. Delitev, v kateri se je jug vedno bal arabskega severa, so dobro izkoristili Britanci v času kolonialne vladavine (<http://www.ired.com/news/mkt/sudan.html;24.4.2004>).

Kolonialni upravitelji Britanci so Kartum osvojili leta 1898 in ustanovili kondominij. Trem sudanskim najjužnejšim provincam so dodelili poseben status z namenom, da bi jih priključili svojim vzhodnim afriškim kolonijam. Znana kot politika zaprtih vrat¹⁶ je nadomestila arabske uradnike s temnopoltim prebivalstvom in preprečevala ljudem s severa dostop na jug. Odgovornost za izobraževanje in socialo so prevzeli krščanski

---

¹⁶ Akt, s katerim so Angleži med letoma 1920 in 1947 uveljavljali posebno politiko za jug Sudana, se je imenoval *Closed District Ordinance*.

misijonarji, vsakodnevne politične odločitve so sprejemali poglavarji plemen. Medtem ko so Britanci naredili zelo malo za promocijo ekonomskega razvoja, so spodbujali uporabo angleškega jezika in oživitev afriške plemenske kulture. Sever je politiko označil kot ločevalno, diskriminatorno in antiislamsko; dejansko je krščanstvo nadomestilo vsa prvotna plemenska verovanja. Po 2. svetovni vojni, ko je britanski imperij začel razpadati, je dokaj močan sever vodil pogajanja o dekolonizaciji. Zanimali so federalno delitev, uvedli arabski jezik za uradni jezik države in na jug poslali Arabce, ki so zasedli administrativne položaje. Popolnoma so podpirali islamsko vladavino in zagovarjali trgovino s sužnji z juga. Jug Sudana je prepozno dojel, da je britanski kolonializem nadomestila arabska tiranija (http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?action=conflict_search&1=1&t=1&c_country=101; 7.5.2005).

V južnem Sudanu so bili ljudje in teritorij neprestano priča kolonialni dominaciji in eksploataciji. Najprej je jug koloniziral turško-egiptovski paša (1800 - 1881) in ga izkoristil kot poceni vir sužnjev, slonovine, nojevega perja in živine. Drugič je bilo prebivalstvo južnega Sudana kolonizirano v času arabsko-muslimanske države Mahdiya (1882 - 1898). Od 1898 - 1956 je angleško-egiptovski kondominij izkoriščal poceni delovno silo. V obdobju po koncu dekolonizacije od angleško-egiptovske vladavine je arabsko-muslimanski sever ponovno koloniziral jug z veliko politično, materialno in vojaško pomočjo Egipta, Arabske lige in muslimanskega sveta. Kot posledica zunanjega kolonializma jug še danes ostaja ena najbolj nerazvitih in zaradi vojne prizadetih regij na svetu (<http://www.southsudan.net/DrChand1.htm>; 15.2.2006).

Sudan je razglasil neodvisno državo leta 1956. Za vladno stran s severa je pokolonialna državljanska vojna predstavljala vojno za združitev dežele - proti interesom secesionističnih strank z juga. Nasprotno je jug bojeval vojno proti močnemu razredu, ki si je pridobil vpliv z zaslužjevanjem najboljšega dela populacije. Vzpon Nimeirija po državnem udaru leta 1969, ki so ga podpirali sudanski komunisti, je zagotavljal kontrolo Sudana. V ta namen je predvidel izolacijo sil arabskih islamskih nacionalistov. Nimeiri je dosegel sporazum za avtonomijo juga, ki je regionalnim odnosom prinesel desetletje miru. Z zaprtjem vodje islamistov Turabija je Nimeiri zmanjšal njihovo moč. Ko je bila Nimeirijeva posvetna podpora že nevarno spodkopana, je zamenjal stran in začel pomoč iskati pri islamistih. Po sedmih letih

zapora je osvobodil Turabija in ga povzdignil v generala. (<http://www.southsudan.net/Professor.htm>, 15.2.2006)

Leta 1989 je Umar Hassan Ahmad-al-Bashir odstavil Nimeirija in prevzel mesto predsednika države. S to spremembo se je začel vzpon sudanskih islamistov. Bashir je zagovarjal islam kot sistem vladanja. Principi islama so bili vključeni v ustavo in so močno posegli v politični sistem. Vizije Hassana Al-Turabija, vodje NIF so bile smernice Bashirjeve vlade. Pripadniki vlade iz Kartuma so našli možnosti za mir le znotraj združenega islamističnega Sudana, kar naj bi veljalo tudi za neislamske manjšine. Bashir in Turabi kot zmerna islamista nista mogla pristati na možnost delitve moči. Pripadniki NIF so tako zavzeli vsa pomembna mesta znotraj sodnega sistema, varnostnih služb, oboroženih sil, trgovinskega združenja, izobraževalnih in komunikacijskih sistemov. Svojo dominacijo je NIF razširil nad ekonomijo s prevzel nadzor nad bankami, zunanjo trgovino ter večjim delom kmetijske in industrijske proizvodnje. Program islamske indoktrinacije je vplival na celotno kulturo (<http://www.southsudan.net/Professor.htm>, 15.2.2006).

John Garang, vodja SPLA, je najbolj vneto nasprotoval arabsko-islamski državni kulturi in vztrajno trdil, da ni srednje poti med NIF in SPLA. Vsaka od strani je menila, da lahko doseže svojo vizijo le s popolnim porazom nasprotnikov. Državlјanska vojna je postala internacionalna. Egipt, Eritreja, Etiopija in Uganda so se upirali agresivnim fundamentalističnim politikam, ki sta jih spodbujala sudanski predsednik Omar Al-Bashir in duhovni voditelj sistema Hassan Al-Turabi. Oba so obtoževali, da sta podpirala »izvoz« militantnih skupin islamistov v njihove države. ZDA so Sudan obtožile, da sponzorira islamske teroristične skupine.

Trenutno vojno v Sudanu, pred katero si je mednarodna skupnost štiri desetletja zatiskala oči, je mogoče opredeliti kot arabsko-muslimanski kolonializem, vsiljena arabizacija in islamizacija, rasizem, islamski apartheid in genocid, ki iztreblja afriško prebivalstvo Sudana. Sudan zaenkrat služi kot vmesno področje (buffer cona) med črno Afriko in arabsko-islamsko Afriko, zato ima ogromen pomen za Podsaharsko Afriko, ki lahko v prihodnosti postane občutljiva tarča arabsko-muslimanskega imperializma in kolonializma. Mednarodna skupnost se dolgo ni zavedala, da je

pomenil oborožen boj na jugu zahtevo za popolno dekolonizacijo oz. osvoboditev od arabsko-muslimanske kolonizacije, ki jo je izvajal sever.

4.3. POMEN RELIGIJE V SUDANU^{17, 18}

Kar Afriko (in s tem tudi Sudan) dela posebno, je predvsem njena zgodovinska izkušnja. Religija je Afričane naučila mnogo, saj sta bila pokristjanjevanje in islamizacija pogosto predpogoj za to, da jim je bila omogočena zdravstvena oskrba ali šolanje. Naučili so se, da s sprejetjem novosti, ki jih ponujajo tujci, vedno pridejo ugodnosti in pohvala, medtem ko je nasprotovanje ponavadi kaznovano. Zato je še danes njihov pristop k religiji izredno pragmatičen. Nekateri cinično ugotavljajo, da so Afričani tiste vere, ki trenutno pomeni denar in šolo. Obenem jih veliko ohranja svojo tradicionalno religijo – verovanje v duhove in uroke. Kljub temu pa ta pragmatičnost ne zmanjšuje spoštovanja ali svetosti vere do neke višje energije ali do prednikov, ki se na koncu približa prvotnim verovanjem, katerih so jih misijonarji želeli odrešiti.

Bashirjev režim v Kartumu je popolnoma podvržen politiki popolne arabizacije in islamizacije celotnega Sudana. Dejanja Bashirjeve administracije zagovarjajo politiko vojne, ki je zahtevala, da so ljudje, ki so prakticirali krščanstvo in animizem, opustili

---

¹⁷ RELIGIOZNI FUNDAMENTALIZEM: Fundamentalizem v svojih mnogovrstnih pojavnih različicah poskuša moderno (post)industrijsko civilizacijo, utemeljeno na filozofski dediščini razsvetljenstva, spremeniti in preoblikovati v soglasju z absolutno avtoriteto božje besede oziroma nezmotljive resnice božjega razodetja, kakršnega prinašajo sveti spisi od Korana do Svetega pisma (Debeljak 1995: 20). Fundamentalistična gibanja sodobnega sveta ponujajo na religioznem razodetju utemeljeni univerzalni, absolutni in vseobvezni recept za korenito preobrazbo družbenih, kulturnih, ekonomskih in političnih odnosov, struktur in institucij. Fundamentalizem ni nujno izključno stvar preprostih, neizobraženih, ruralnih in naivnih množic, kakor bi utegnili prehitro sklepati na osnovi prevladujočega medijskega stereotipa (Debeljak 1995: 27).

¹⁸ ISLAMSKI FUNDAMENTALIZEM: Za popularno identifikacijo fundamentalizma in islama obstaja vrsta teoloških in socialnih razlogov. Znano je dejstvo, da islamska teološka dediščina načelno ne priznava delitve moči med državo in cerkvijo, tj. religijo (Debeljak 1995: 26). Fundamentalizem ni edina možnost uresničevanja islama in tudi terorizem ni edina možnost uresničevanja fundamentalističnih pozicij. Fundamentalizem ne pomeni samo dobesednega branja stavkov in napatkov iz svetih tekstov, ampak označuje predvsem poskus, da bi na osnovi takega neposrednega branja, ki je vedno tudi izbor, naredilo fundament, temelj določene družbe in sploh vsega družbenega življenja. To je mogoče samo, če tisti, ki se postavijo v vlogo edino pravih razlagalcev temeljnih, fundamentalnih verskih resnic, imajo oziroma pridobijo oblast. Temeljne verske resnice je v operative norme življenja mogoče prevesti samo z oblastjo. Fundamentalizem je torej oblast Resnice, resnice z veliko začetnico. Družbene vrednote in norme morajo temeljiti na resnici. Da bodo res temeljile na njej, jamčijo tisti, ki se postavijo na mesto resnice, in se razglasijo za božje glasnike ter božje orodje za uresničevanje božje države in božjega preurejanja sveta (Kerševan 2001: 10).

svoje predstave o Bogu, človeku in družbi in začeli živeti po zakonih, ki jih je sprejela vlada Sudana. Tako politiko bi lahko imenovali imperialistični teokracizem.

4.3.1. OBLIKE IN POTI SODOBNE ISLAMIZACIJE V SUDANU

Tudi genocid v Sudanu se izvaja pod krinko islama. Povsem jasno je, da je namen sudanske vlade socialna, kulturna in politična transformacija prebivalstva. Krščanstvo je tarča vladne kampanje že vse od začetka vojne. Umrjeno je bilo ogromno katoliških duhovnikov in katehetov in cerkve so neprestano požigali. Preživeli ujetniki so se bili v kampih prisiljeni spreobrniti v islam. Posebej je potrebno poudariti, da so bili žrtve vladnih napadov tako muslimani in kristjani kot tudi pripadniki tradicionalnih veroizpovedi. Sudanska vlada je bila mnenja, da muslimani, ki se zadržujejo na področjih pod kontrolo upornikov, niso pravi muslimani, da njihove mošeje niso prave mošeje in to je bil razlog za pobijanje in uničevanje. Imami in drugi muslimanski učenjaki so požiganju svetih knjig in uničevanju mošej oporekali s trditvijo, da je Alah povsod (de Waal, 1995: 4-5).

Sudanska vlada je z napačnimi informacijami zavajala tujce in celo posebnemu poročevalcu OZN Gasparju Biroju zatrjevala, da na noben način ni vpletena v džihad. Resnica je, da je PDF leta 1992 uradno razglasila džihad v provinci južni Kordofan. NIF, ki je načrtno povzročala nesoglasja med posameznimi plemeni, je upornike v Nubskih gorah poimenovala za »sovražnike religije in države« (de Waal, 1995: 109,110).

Oznanjenje džihada je predstavljalo širok program za socialno transformacijo, ki ga je pod imenom Splošni klic izvajala vladajoča NIF. Sestavljalo ga je šest komponent:

- religiozna indoktrinacija in vsiljevanje islama nemuslimanom;
- politično, socialno in ekonomsko favoriziranje nubskih muslimanov;
- sveta vojna proti vsem, ki zavračajo oz. nasprotujejo Splošnemu klicu ne glede na to ali so muslimani ali nemuslimani;
- izolacija kristjanov in njihove regije od mednarodne pomoči in organizacij za človekove pravice;
- naseljevanje v »taborišča miru«;

- napad na vse Nube znotraj in zunaj Nubskih gora, ki nasprotujejo kampanji.

Oktober 1991 je vlada zaprla Nubske gore, tujcem je bil onemogočen dostop, sudanski državljani pa so potrebovali posebna dovoljenja vojaških avtoritet, ki so jim omogočila potovanje na zaprto območje. Genocid so izvajali v tišini (de Waal, 1995: 112).

4.4. RAZLIKE MED SEVEROM IN JUGOM SUDANA

Ob prebiranju različne literature sem ugotovila, da se za Sudan uporabljata dve delitvi in sicer: »sever-jug« ter »arabsko-afriško«. Čeprav drži, da arabska populacija poseljuje pretežno severni del države, črnska pa južnega, sta obe delitvi zelo grobi, poenostavljeni; uporabljam ju zgolj zaradi lažjega razumevanja delitve in procesov v sicer etnično izjemno pestri državi. Dejstvo je, da je ogromno število prebivalcev južnega dela Sudana v letih vojne migriralo na sever, kjer so bili bodisi nasilno arabizirani ali pa so sami prestopili v islam, saj so dobili na ta način več možnosti za zaposlitev in s tem preživetje. Prav tako kot na jugu najdemo arabska nomadska plemena, na severu živijo avtohtone populacije negroidne rase.

V nadaljevanju navajam nekaj ugotovitev iz Poročila posebne komisije ZN, ki je 1956 raziskovala nemire v Južnem Sudanu:

Južni in severni Sudanci imajo zelo malo skupnega. Rasno, religiozno in lingvistično je sever arabsko-muslimanski in uporablja arabski jezik kot *linguo franco*. Na jugu, ki je črnski, judovsko-krščanski, določen odstotek prebivalstva pa prakticira tradicionalne afriške religije, govorijo preko 80 različnih jezikov. Zaradi zgodovinskih razlogov imajo prebivalci južnega Sudana svoje severne sosede za smrtne sovražnike. To stališče izhaja iz obdobja trgovcev s sužnji, saj je trgovina s sužnji razen redkih področij prizadela celoten jug. Britanska administracija je s sprejetjem politike zaprtih vrat omejila kakršnokoli interakcijo juga s severom in pretežno afriški populaciji na jugu tako onemogočila napredek. Britanska kolonialna administracija je relativno dobro razvila arabsko-muslimanski sever v primerjavi z afriškim jugom. Posledično je politični, finančni in ekonomski razvoj na arabsko-muslimanskem

severu hitro napredoval, medtem ko je bil afriški jug zanemarjen in zapostavljen. Ker so temnopolto prebivalstvo rasno diskriminirali, južni Sudanci nikoli niso bili obravnavani kot enakovredni partnerji v procesu izgradnje nacije, v razvoju, pravični delitvi moči, virov in bogastva(<http://www.southsudan.net/DrChand1.htm>; 15.2.2006).

4.5. NASPROTJA NA JUGU SUDANA

Na jugu prihaja do razkola oz. tekmovanja za vodstvo med kopico političnih, ideoloških, plemenskih in religiozних struktur. Južni nacionalizem se ne izraža kot težnja po nastanku ene združene nacije. Tako je nacionalizem na jugu prav tako problematičen kot ločnice, zaradi katerih prihaja do razkola sever - jug. Tudi jug pogoša enakomernejšo delitev moči, naravnih virov in bogastva, uravnotežen razvoj, upravo in vladavino prava (http://www.southsudan.net/Dr.%20de%20Chand%20peace_in_sudan_in_2004.htm; 20.2.2006)

D. Chand je za jug predlagal sledeče rešitve:

- izvajanje samoodločbe, ki bi sčasoma pod nadzorom mednarodnih sil vodila do popolne neodvisnosti južnega Sudana od arabsko-muslimanske hegemonije;
  - enakomerno delitev moči in naravnih virov, enakopraven socialno ekonomski razvoj in izobraževanje;
  - vladavino prava, zaščito človekovih pravic;
  - enakopravna zastopanost žensk v političnem sistemu;
  - sprejetje federalne ustave, ki bo ščitila vse državljane in jim zagotavljala temeljne svoboščine in socialno varnost ne glede na spol, religijo, poreklo (http://www.southsudan.net/Dr.%20de%20Chand%20peace_in_sudan_in_2004.htm; 20.2.2006).

4.6. EKONOMSKA VOJNA IN NAFTA V SUDANU

Paradoksalno je, da v Sudanu, ki je izdatno obdarjen z dragocenimi naravnimi viri, velik del prebivalstva živi v absolutni revščini in je odvisen od mednarodne pomoči.

Dandanes so za afriške države problematični SAP (Structural Adjustment Programes), ki sta jim jih »vsilila« Mednarodni denarni sklad in Svetovna banka in ki vztrajajo na omejevanju javnih izdatkov za zdravstvo in socialo, kar je predpogoj za posojila. Tako je velik del stroškov za izobraževanje otrok preložen na ramena staršev. Vlade pravijo, da imajo zvezane roke in od zunaj postavljene pogoje krivijo za težave v izobraževalnem in drugih sektorjih ekonomije. Zaradi uvedbe omenjenih pogojev vlada ne more plačevati učiteljev, graditi oz. obnavljati izobraževalnih institucij, financirati raziskav, zagotavljati šolam tehnične pomoči in vzdrževati izobraževalnega sistema. Zaradi šibkih ekonomij se morajo afriške vlade v celoti zanašati na donacije in posojila. To lahko razloži padanje standardov, nemotiviranost in zafrustriranost ljudi v izobraževalnem procesu. Seveda obstajajo posamezniki, ki trdijo, da nič ni drastično narobe s prosto trgovino in določili SAP. Pri uvedbi teh programov so pozabili upoštevati specifične afriškega razvoja in njegove kompleksnosti. SAP ponujajo posojila pod takimi pogoji, da vlade drastično omejijo javne izdatke (še posebej subvencije za zdravstvo, šolstvo in hrano) v korist odplačila dolga zahodnim bankam, da povečajo izvoz surovin na Zahod, spodbujajo tuje investicije, privatizirajo državna podjetja. Pod takimi pogoji dolg afriških držav samo narašča.

Prav tako kot nestabilen Sudan ustreza stabilnemu Egiptu, nestabilna, od vojne prerešetana Afrika ustreza bogatemu Zahodu. Taka imperialna politika do Afrike je dejansko uničila kontinent. Strategija teži k maksimalni eksploataciji afriškega bogastva ob zelo nizkih stroških. Vojne in SAP, ki so v Afriki zahtevali milijone mrtvih, so Zahodu zagotovile milijone zaslužka. Vojne so pomagale ohranjati nizko ceno surovin, saj so države potrebovale denar za orožje. Štiri stoletja suženjstva in skoraj stoletje zahodne kolonizacije v Afriki je omogočilo izgradnjo ekonomij ZDA in Evrope (<http://www.policyalternatives.ca/publications/articles/article344.html>; 7.4.2004).

Nafta je simbol sudanskega problema: zgodovina dekolonizacije v Sudanu, spodleteli proces izgradnje »nacije« in politični razkoli se odražajo v zgodbi o nafti. Ekonomski dejavniki kot je črpanje nafte potrjujejo, da globalna ekonomija dominira političnim odločitvam. Nafta je nujna za financiranje vojne. Sudanci so z denarjem od prodaje nafte zgradili svojo oboroževalno industrijo na severu. S tem je vojna lahko hranila samo sebe (<http://www.crimesofwar.org/print/sudan/sudan-martin.print.html>; 22.8.2005).

Boštjan Videmšek piše, da bi Sudan ob primerni infrastrukturi in varnosti lahko na dan pridelal neverjetna dva milijona sodčkov črnega zlata. Sudanske naftne rezerve so po najnovejših raziskavah največje v Afriki (celo večje od tistih v Gvinejskem zalivu) in ene največjih na svetu. Šlo naj bi za približno deset odstotkov celotnih svetovnih rezerv. Nafto so na jugu Sudana sredi sedemdesetih let odkrili Američani (Chevron). Vse do konca devetdesetih let je bilo izkoriščanje izjemnega sudanskega naftnega potenciala bolj ali manj zanemarljivo (http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=af830b9a0b997520421c9bd8ec8e07404&source=Sobotna+priloga; 20.12.2005).

Zaradi ogromnih zalog nafte v Sudanu, ki so baje primerljive z iraškimi, zdaj tudi Busheva vlada stopnjuje pritisk na Kartum. Ne gre pozabiti, da so naftne družbe skupaj s humanitarnimi organizacijami neposredno ali posredno spodbujale vojno. Pomoč v hrani in zdravilih je namesto v roke civilnega prebivalstva največkrat našla pot k vladni in uporniški vojski, ki sta se drževali tudi s pomočjo dohodkov od nafte (Pudgar, 2004: 3).

4.7. VZHODNI SUDAN

Medtem ko v Darfurju vladata vojna in kaos, mednarodni mediji le malo pozornosti namenjajo vse bolj napeti situaciji v vzhodni pokrajini Kassala in Gorovju Rdečega morja. Boji potekajo med podporniki Kongresne stranke Beja¹⁹ in sudansko vladno vojsko. Plemena Beja v severo-vzhodnem Sudanu so se centralni vladi že dolgo izražala nezadovoljstvo, ker jih je le-ta zapostavljala in marginalizirala, kar se je

---

¹⁹ Beja Congress Party

odrazilo v hudi revščini prebivalstva. Kongres Beja, ki je bil ustanovljen v zgodnjih šestdesetih letih 20. stoletja, je v devetdesetih letih zaradi nezadovoljivega napredka pričel oborožen upor. Vojski Kongresne stranke Beja so se na meji z Eritrejo pridružile še enote SPLA iz južnega Sudana. V času vladanja NIF je sudanska vojska agresivno vsiljevala svojo različico islama ter podirala in požigala mošeje na vzhodu države. V sredini januarja 2004 se je kongres Beja povezal s Sudansko osvobodilno vojsko²⁰ iz Darfurja, ki se bori za podobne cilje - znebiti se želijo vmešavanja in dominacije centralne vlade iz Kartuma, katero obtožujejo marginalizacije, revščine, zaostalosti in ignorance. Razvoj oz. rešitev konflikta v vzhodni regiji je neločljivo povezana s usodo mirovnega procesa sever - jug. Plemena Beja nimajo nikakršnega političnega zastopstva v sudanski vladi in so bili izključena iz pogajanj v Naivashi. V kolikor se situacija ne bo umirila, lahko pride do odprtja še enega kriznega žarišča na vzhodu države (Rahhal, 2005: 10-12).

5. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI NUB

5.1. KDO SO NUBE

V diplomskem delu sem nubsko ljudstvo označila za etnično manjšino, saj ima podrejen položaj v sudanski državi. Za Nube ne moremo enostavno uporabljati pojma manjšine v klasičnem (evropocentričnem) pomenu besede. Sudansko populacijo sestavlja 597 različnih etničnih skupin in za Nube lahko rečemo, da so ena od sudanskih manjšin, saj so v inferiornem položaju in tudi druge skupine jih imajo za manjvredne v hierarhičnem smislu.

Nube so avtohtona populacija Sudana. So nasledniki kraljevine Kush iz 8. stoletja. Nubsko kraljestvo je obstajalo pred prihodom Arabcev in se je razprostiralo vzdolž Nila od juga Egipta do okolice Kartuma. Tisočletja so bile Nube dominantna etnična skupina, ki je poseljevala ozemlje, ki ga danes predstavlja provinca Kordofan z izjemo severnega puščavskega dela. Nube so skupek več kot petdestih različnih

---

²⁰ Sudan Liberation Army (SLA)

plemen, zbranih skupaj zaradi enotne izkušnje zatiranja in diskriminacije, še zlasti s strani vladajoče sudanske elite.

Geografija regije je osnovna za razumevanje zgodovine. Nubske gore se dvigajo od petsto do tisoč metrov strmo iz planot, včasih kot dolge verige, drugič kot izolirani masivi. Gore so kamnite gmote, njihova pobočja in doline med njimi pa primerni za kultiviranje. Čeprav nekako dominirajo pokrajini pa gore predstavljajo le tretjino območja Nubskih gora, preostali del predstavljajo planote. Gore so verjetno eno najbolj rodovitnih področij v Sudanu, kar je za Nube hkrati pozitivno in negativno. Skupno število Nub ni znano. V edinem sistematičnem poskusu prešteti različne sudanske etnične skupine v letih 1955/56 so ugotovili, da 572 935 Nub predstavlja 61% populacije Južnega Kordofana. Na osnovi statistike rasti prebivalstva so ocenili, da je leta 1989 nubska populacija štela 1,3 milijona članov. Zaradi velikega števila smrti, vse manj rojstev, masovnih migracij in prisilnih deportacij se je ta številka med vojno občutno zmanjšala. Na področjih pod kontrolo SPLA je med vojno ostalo 200000 ljudi, v vladnih mestih in »taboriščih miru« pa približno milijon (de Waal, 1995: 13).

Skupni elementi v tradicionalni nubski kulturi odražajo način, na katerega so se različne skupine prilagodile na življenje v podobnih pogojih. Eden od teh skupnih elementov je kmetijstvo. Nube so v glavnem poljedelci in kultivirajo polja na gričih, ob vznožju gora in na planotah. Glavni pridelki so proso, fižol in sezam, ki zrastejo v deževni dobi od maja do septembra. Odvisnost od padavin je botrovala številnim ritualom in ceremonijam, s katerimi skušajo priklicati dež. Potreba po ohranjanju političnih in socialnih stikov med različnimi nubskimi plemeni je povzročila nastanek podobnih političnih in sodnih institucij v številnih skupinah. V zadnjem stoletju se je zaradi skupne administracije in uporabe arabskega jezika kot *lingue francae* razvila skupna kultura. V drugih pogledih (glasba, ples, socialna organizacija, sistem verovanj in tradicionalnih religij) se nubska plemena med seboj lahko zelo razlikujejo. Nube znajo vnesti v svoje življenje mešanico islama, krščanstva in plemenskih verovanj. Tudi islamizacija je tu le delna: glasba, ples, rokoborba in popolno zlitje z naravo ostajajo glavna dediščina nubskih plemen (de Waal, 1995: 14).

5.2. KRATKA ZGODOVINA

Skozi stoletja so močne države lovile črno populacijo Sudana za sužnje. Od sporazuma v Baqtu leta 652 je morala Nubija vzdolž Nila 600 let plačevati »prispevek« v višini 360 sužnjev, ki so prihajali iz Fazughlija in Nubskih gora. Kasneje so močnejše države, ki so nastale ob Nilu in v Darfurju, nadaljevale z lovom na sužnje v Kordofanu. V 16. stoletju so Arabci začeli prodirati v južni Kordofan iz Egipta, vzhoda in zahoda. Selili so se skupaj z živino in s seboj jemali sužnje za »lastno uporabo« in za nadaljnjo prodajo v Kartumu. Nube so se pomikale proti jugu in našle naravno zatočišče v regiji, ki je danes znana pod imenom Nubske gore (Rahman Saed, 2001: 15-19).

Večina nubskih skupin je bila majhnih; štejele so od nekaj sto do 20 000 ljudi v posameznem plemenu. Skoraj nobeno pleme ni imelo poglavarja oz. vrhovne institucije, ampak so se vodili na osnovi navad in izkušenj iz preteklosti. Od nastanka kraljevine Tegali leta 1530 do zatona v času Mahdija v 80. letih 19. stoletja je bila ta muslimanska država nekakšen posrednik v trgovini s sužnji. Mahdijevo obdobje (1883 - 1998) je bilo čas številnih vstaj in nemirov. Nube so trpeli dvojno. V zgodnjem obdobju svoje kampanje je Mahdi nekaj časa sam prebival v Nubskih gorah in se boril s turško-egiptovsko vojsko. Kasneje se nekatera nubska plemena niso bila pripravljena podrediti Mahdijevi vladavini in prispevati toliko, kolikor so od njih zahtevali. Mahdijev naslednik, kalif Abdulah, je poslal številne ekspedicije, da so se borile proti nubskim plemenom. Čeprav niso zatrle upora, so povzročile pretakanje krvi in veliko razdejanje v Nubskih gorah. Nube so se močno upirale Britancem. Med letoma 1900 in 1945 je bilo več kot trideset uporov v Nubskih gorah (de Waal, 1995: 15-17).

5.3. NUBE PO BRITANSKI KOLONIZACIJI

Britanci nikoli niso uspeli razrešiti dileme ali naj Nube zaščitijo in izolirajo pred vplivi Arabcev ali naj jih pod posebnimi pogoji asimilirajo na sever. Začasno je bila vsiljena izolacija. Z aktom *Closed Districts Ordinance* iz leta 1920 so Nube izolirali in ločili Nubske gore od ostalega Kordofana. Arabski trgovci so potrebovali posebna dovoljenja za vstop na to območje. S tem ukrepom so želeli doseči, da bi se Nube

»postavile na svoje noge« in same ugotovile, kakšno obliko inkorporiranosti v sudansko državo si želijo. Namesto programa socialnega in ekonomskega razvoja so Britanci pripeljali številne misijonarje in spodbujali le gojenje bombaža na majhnih plantažah. Pomanjkanje ekonomskih možnosti je pomenilo migracije številnih mož v mesta na sever države, kjer so si poiskali delo kot delavci v kmetijstvu, vojaki ali služabniki. Politika zaprtih vrat ni preprečila migracij iz področja Nubskih gora in kolonialna zaposlitvena politika je te migracije pravzaprav celo spodbujala. Vse to je imelo ironičen vpliv na promocijo islama med Nubami – vpliv je bil mnogo večji kot če bi Nubske gore ostale odprte za severne Sudance. Na severu so bile Nube vedno v inferiornem položaju. Leta 1937 je bilo ukinjeno in ponovno priključeno Kordofanu območje Nubskih gora kot provinca. Za reintegracijo v sudansko državo so uporabljali štiri osnovna sredstva: politično administracijo, izobraževanje, delavske migracije in islam. Nube so britanski administraciji povzročale številne probleme, ta pa se je nanje odzvala s silo. Nekatero skupino so se bile prisiljene preseliti z gora na planote, kjer so jih lažje kontrolirali in usmerjali. Najpomembnejša je bila odločitev Britancev o uvedbi posrednega vladanja, ki so ga začeli uvajati leta 1920. S tem so kolonialne avtoritete želele doseči, da bi svoje moderne ideje prenašale na prebivalstvo posredno skozi lokalno administracijo in tako dosegle večje legitimnost in spoštovanje zahtev (de Waal, 1995: 17-21).

5.4. »ARABSKO MUSLIMANSKA« KOLONIALNA VOJNA V JUŽNEM SUDANU

Vlade v Kartumu so si zadale ambiciozen projekt za preoblikovanje Sudana v homogeno, arabizirano in ekstremistično islamsko državo. Po vseh demokratičnih načelih bi morale bite Nube upravičene do pravice do izražanja, religije in izbire političnega predstavnštva, a zanje je pridobitev priznanja njihove identitete in religije dolga leta ostajala največji izziv, saj ni bila v skladu z vladnim projektom. Nubske gore ležijo v geografskem centru, pokrivajo področje 30 000 kvadratnih kilometrov v Južnem Kordofanu. To področje leži severno od notranje meje sever-jug. Nube so skozi zgodovino postale integrirane v sudansko državo - socialno, ekonomsko in politično. Nube si Južni Kordofan delijo s sudanskimi Arabci, pastirji Bagara. Nekatero skupino Nub so v preteklosti razvile tesne odnose s plemeni Bagara, medtem ko so bile druge od njih popolnoma izolirane. Prihod Bagar je bil eden izmed glavnih faktorjev, ki je Nube prisilil k umiku v gore. Druga kategorija Arabcev, s

katerimi so Nube prihajale v stik, so bili dželabe, trgovci iz Kartuma in doline Severnega Nila, ter arabski vojaki in administracija. Ti urbani Arabci so predstavljali moč sudanske države in namen njihove prisotnosti v Nubskih gorah je bil podrediti prebivalstvo sudanski vladi.

Osrednja tema nubske zgodovine je napetost med politično vključitvijo v državo Sudan in ohranjanjem lokalne identitete. Lokalne, plemenske identitete so izredno močne, a do nedavnega Nube niso imele predstave o širši skupnosti ljudstva Nuba kot celote. Preprosto niso imeli razlogov za potovanje v ostale predele Nubskih gora. Samo v mestih se je pojavil občutek nubske identitete kot take, ko so Nube videle, kako z njimi ravnajo urbane elite. Skupna izkušnja diskriminacije in represije je ustvarila enotno nubsko identiteto. Beseda »Nuba« ne izhaja iz nobenega od nubskih jezikov, pač pa so jo uporabljali Egipčani in severni Sudanci za poimenovanje črnih ljudi z juga, katere so obravnavali kot sužnje. Imena, s katerimi so Arabci od zunaj poimenovali nubska plemena, pogosto odražajo rasistične odnose. Arabci so prvotna poimenovanja posameznih plemen zamenjali z izrazi kot: »psi«, »neobrezani«, »revni«, »ubogi«. Nekatera imena krajev so bila prav tako žaljiva, zato so si intelektualci SPLA prizadevali za ponovno vpeljavo nubskih poimenovanj za kraje in posamezna plemena. (de Waal, 1995: 10-12)

5.5. KONFLIKT V NUBSKIH GORAH

Dolga stoletja so Nube delile področje z nomadskimi arabskimi plemeni Bagara, ki so ponavadi dvakrat letno migrirali skupaj z živino čez njihovo ozemlje. V preteklosti so bile Nube žrtve Arabcev, ki so jih zasužnjevali, medtem ko so s plemeni Bagara vse konflikte uspeli reševati na miren način in so drug ob drugem živeli v relativnem miru, medsebojnem zaupanju in razumevanju. Ta zgleden odnos so ohranjali lokalni poglavarji, ki so bili dovolj razumni, da se za reševanje sporov niso zatekali k nasilju. Nesoglasja glede zemlje in vodnih virov so reševali na letnih konferencah, ki so se ponavadi odvijale na nevtralnem ozemlju (Križnar, 1998: 42-44).

Po odhodu Angležev leta 1956 so se Nube naenkrat znašli na prvi frontni črti. Nubske gore danes razmejujejo severni arabski in južni afriški, črnski svet. Takoj po odhodu Angležev so se južni, afriški Sudanci uprli, ker so se bali, da bodo po odhodu

kolonizatorjev zavlada arabski severnjaki. Severni Sudanci so afriškemu delu države začeli vsiljevati islamske zakone s šeriatskim pravom, s čimer pa se niso strinjale Nube in druga afriška ljudstva na jugu Sudana (Dinke, Šiluki, Nueri, Azande). Tako so se znašli na fronti med dvema vojskama - na eni strani je arabska vladna vojska, na drugi pa Osvobodilna vojska južnega Sudana (SPLA). Nekatera nubska plemena so se uporniški vojski priključila šele leta 1985. Ko so nubski zavezniki, pleme Nuerov, prestopili na stran osvobodilne vojske, so Nube ostali odrezani od sveta. Vlada se je odzvala z najhujšimi sankcijami, z načrtom za popoln genocid. Dva milijona ljudi je poskušala iz gora preseliti v puščavo na severu in okoli glavnega mesta Kartum v koncentracijska taborišča, kjer so moške uporabljali za delovno silo, mlajše prevzgjali v janičarje, ženske pa uporabljali za svoje prilježnice, ki so ustvarjale nov arabski rod potomcev. Tako imenovana »taborišča miru«, ki so v bistvu koncentracijska taborišča, so za tujce težko ali pa sploh nedostopna (Križnar, 1998: 42-44).

V zadnjem desetletju so Nube na regionalnih in mednarodnih konferencah stalno opozarjale na problem samoodločbe. Kot vemo, je samoodločba po sporazumih iz Machakosa in Naivashe sprejeta in priznana kot osnovna pravica za prebivalce južnega Sudana, a ta fundamentalna pravica je bila njim stalno zanikana. Brez popolnega spoštovanja njihovih političnih pravic mir v Sudanu ne bo možen oz. obstoji bojazen, da bodo ta plemena enostavno izginila. Samoodločba naj bi prišla v veljavo neposredno po koncu 6-letnega prehodnega obdobja (2002 - 2008), ko se južni Sudan na referendumu odločil za neodvisno državo na jugu. Pretekle izkušnje pa Nube še naprej navdajajo s strahom, da bodo politiki na severu pod katerokoli vlado nadaljevali s politiko zanikanja njihovih državljskih pravic. Nube skrbi, da bodo še naprej uničevali njihovo kulturo in jih zatirali in da bodo vse garancije za avtonomijo hitro pozabljene. Pretekle izkušnje z različnimi vladami so vse kaj drugega kot prijetne in le s težavo si predstavljajo izboljšanje situacije. Zaradi preteklosti, ki je bila polna nasilja, diskriminacije in marginalizacije, so zahtevali popolno samoodločbo.

5.6. VZROKI ZA VOJNO V NUBSKIH GORAH

Kot glavni vzrok konflikta v Sudanu mnogi navajajo religijo, kar pa ne drži, saj je le-ta le eden izmed mnogih dejavnikov, ki so pospešili konflikt. Ostali so:

- politična in ekonomska marginalizacija, koncentracija moči v rokah severne elite;
- etnična, religiozna in kulturna diskriminacija (oblikovanje islamskih in arabskih gibanj, ki ignorirajo želje in pravice afriških Sudancev, ki predstavljajo 60% celotne populacije Sudana);
- razlastitev zemlje, zanikanje tradicij nubskega ljudstva;
- slabe izobraževalne, politične in ekonomske možnosti;
- odkritje nafte v regiji;
- hujskanje arabskih plemen, oboroženih s strani vlade, naj napadajo Nube;

- neenotnost SPLA glede nubskega vprašanja (po zadnjem sporazumu Nubske gore sodijo pod severni Sudan) (<http://www.southsudan.net/IS%20PEACE%REALLY%20POSSIBLE%20IN%20SUDAN%20IN202004.htm>; 23.4.2004).

Vojna v Nubskih gorah traja že od julija 1985. Dva dogodka, ki sicer nista bila povezana z Nubami, sta imela velik vpliv na prihodnost Nub: napad enote SPLA na pleme Bagara blizu notranje meje, ki razmejuje severni in južni Sudan in odločitev vlade, da oboroži Bagare kot milico, ki se bo borila proti SPLA. Prvi del vojne so zaznamovali napadi milic, ki so se končali z uboji prebivalstva, zažiganjem vasi in zaplembo živine. Zajeli so vse poglavarje in druge posameznike, za katere so sumili, da simpatizirajo s SPLA (de Waal, 1995: 7).

5.7. ANALIZA DISKRIMINACIJE NUB

Sudanska vladna vojska nasilno ubija, požiga in uničuje brez kakršnegakoli usmiljenja in razlikovanja vse po vrsti – od žensk, otrok in starejših ter onemoglih. Sudanska vlada ima sistematičen program, kako eliminirati izobražene Nube in vodje skupnosti. Odkar so uvedli ta program leta 1988, je bilo ubitih na stotine poglavarjev, učiteljev, trgovcev, civilnih uslužbencev, duhovnikov, odvetnikov in zdravstvenih delavcev. Vsi tisti, ki so ostali v vladnih centrih, so bili prisiljeni v molčečnost (de Waal, 1995: 2)

5.7.1. PRISILNE SELITVE

Desettisoči ljudi so bili prisiljeni zapustiti domove in se zaradi pogostih zračnih napadov, množičnih pobojev in mučenj preseliti iz z nafto bogate regije v druge predele države. Po teh množičnih preselitvah so naftna polja zaradi zaščite še dodatno oskrbeli z orožjem. Živino in vse pridelke so uničili, da bi ljudem preprečili ponovno vrnitev na njihove domove. Verjetno je množična selitev Nub iz Nubskih gora ena največjih kršitev človekovih pravic s strani sudanske vlade. Le-ta je bila najjasnejši indikator popolne socialne in politične transformacije Nubskih gora in risanja novega zemljevida. Te prisilne evakuacije so bile del etničnega čiščenja. Število umrlih zaradi prisilnih selitev ni znano, dostopni pa so podatki, da je bilo med

60 in 80% otrok do starosti pet let v taboriščih podhranjenih. Oktobra 1992 je kongres ZDA sprejel resolucijo, ki je sudansko vlado obtožila hudih kršitev človekovih pravic v Sudanu, še posebej v Nubskih gorah (de Waal, 1995: 120, 125).

5.7.2. »TABORIŠČA MIRU«

Nedolžno poimenovana taborišča miru (kakor jih imenuje sudanska vlada) so pravzaprav koncentracijska taborišča v pravem pomenu besede. V kampih je nasilno zbrano ruralno prebivalstvo, vlada jih ima na ta način stalno pod kontrolo in jim lahko spreminja politično in kulturno identiteto. Otroke ločijo od staršev in jih v procesu nasilne akulturacije »izobrazijo« v ekstremistične muslimane. Vsi fizično močni moški so vpoklicani v vrste milice Popular Defence Force, da bi postali uničevalci svojih lastnih skupnosti. Ženske in dečke uporabljajo kot prisilne delavce v specializiranih delovnih kampih in na mehaniziranih kmetijah. Z njimi zelo grdo ravnajo ali jih celo mučijo (de Waal, 1995: 4).

Uradna razlaga sudanske vlade je, da so v »taboriščih miru« nastanjeni povratniki iz SPLA, ki so tja prišli bodisi prostovoljno ali pa so bili osvobojeni v vojaških operacijah proti upornikom. Vlada tudi trdi, da so taborišča miru središča razdeljevanja pomoči in celo razvoja. Resnica je seveda precej drugačna, saj kritiki vlade poročajo številnih kršitvah človekovih pravic, etničnem čiščenju, prisilni arabizaciji in islamizaciji. Poleg tega kampi služijo kot živi ščit proti napadom SPLA (de Waal, 1995: 242, 243).

5.7.3. BOMBARDIRANJE CIVILISTOV

Neselektivno bombardiranje civilnih in vojaških populacij na jugu Sudana in v Nubskih gorah je potekalo ves čas vojne. Šele po vse glasnejših obsodbah s strani mednarodne javnosti je predsednik Al-Bašir svojim silam naročil prekiniti zračne napade. Ukaz ni veljal za operacije, kjer so bili napadi upravičeni zaradi samoobrambe ali med vojaškimi akcijami zaradi zaščite življenj in lastnine. Dodatni protokol I k Ženevskim konvencijam iz leta 1977 in vojno pravo prepovedujeta kakršnakoli dejanja nasilja zoper civilno populacijo (Greenberg, 1999: 85).

5.7.4. OTROCI - VOJAKI

Obstaja obširna evidenca, da so otroke vojake uporabljale vse strani v konfliktu, pogosto je bila rekrutacija v vojsko zelo nasilna. Starši o tem niso bili obveščeni in mnogo mladih rekrutov je bilo nasilno poslanih v boje. Vlada je uvedla obvezno služenje vojaškega roka, neformalno je veljalo tudi za otroke. Konvencija ZN o pravicah otroka iz leta 1989, ki je tako rekoč univerzalno sprejeta, definira otroke kot osebe, starejše od 18 let in postavlja mejo 15 let kot minimum za vstop med vojake (Cataldi, 1999: 76-78).

5.7.5. SUŽENJSTVO

Čeprav sudanska vlada vztrajno zanika obstoj suženjstva v Sudanu, mednarodne nevladne organizacije navajajo, da so tisoči ljudi odpeljani na prisilno delo oz. v suženjstvo.ocene glede števila se seveda močno razlikujejo: nekatere nevladne organizacije navajajo število 100 000²¹, medtem ko vladna ocena ne preseže števila 5000. Sudanska vlada sponzorira »lov na sužnje« že od sredine 80. let prejšnjega stoletja. Po navedbah britanskega pisatelja Johna Ryla, je v Sudanu sužnja moč kupiti že za petdeset ameriških dolarjev (Richard, 1999: 339-341).

Posebni poročevalec Združenih narodov Gaspar Biro je leta 1996 poročal o alarmantnem povečanju primerov suženjstva, trgovine s sužnji in prisilnega dela. Ugrabitve oseb, predvsem žensk in otrok, ki pripadajo etničnim in religioznim manjšinam iz južnega Sudana, Nubskih gora in gorovja Ingessena, suženjstvo, prisilno delo in trgovino s sužnji izvajajo posamezniki, ki imajo za to vsa pooblastila in odobritev sudanske vlade. Zaslužjevanje oseb, ujetih med konfliktom, se med vojne zločine klasificira že več kot stoletje. Danes mednarodno pravo prepoveduje suženjstvo tako v mirnem kot v vojnem času. Drugi dodatni protokol k Ženevskim konvencijam eksplicitno razširja to prepoved na notranje oborožene konflikte. Čeprav ZDA in številne druge države tega protokola niso ratificirale, se prepoved suženjstva obravnava kot zavezujoče pravilo občega mednarodnega prava v vseh konfliktih. Tudi Rimski statut iz leta 1998 suženjstvo uvršča med zločine proti človeštvu (Richard, 1999: 339-341).

---

²¹ Amnesty International Report Year 2004, dostopno na <http://web.amnesty.org/report2004/index-eng> (10.11.2005)

5.7.6. SPOLNO NASILJE

Centralna komponenta genocida je politika posilstev s strani sudanske vlade. Ženske posiljujejo po prihodu v vojaške kampe in taborišča miru ali jih prisilijo v poroke z vojaki. Posilstvom se ne izognejo niti devetletne deklice ali noseče ženske. Cilj takega ravnanja je uničevanje nubske družbe.

»POSILSTVO

V 20. stoletju je bilo posilstvo vključeno v razne sporazume, ki so usmerjali potek vojne. Začelo se je s členom 46 (dodan Haaški konvenciji iz leta 1907), ki zagotavlja spoštovanje »pravic in dostojanstva družine«. V obdobju po vojni je ključen člen 27 4. Ženevske konvencije iz leta 1949, ki jasno določa, da morajo biti ženske zaščitene pred kakršnimkoli onečaščenjem lastnega dostojanstva, še zlasti pred posilstvom, prisilno prostitucijo oz. drugo obliko nespodobnega napada. Člen 27 se nanaša zgolj na mednarodne konflikte. Ženske v konfliktih, ki niso mednarodne narave, so zaščitene s členom 3, ki je skupen vsem štirim Ženevskim konvencijam iz leta 1949. Posilstvo se uvršča pod skupni člen 3, ki govori o krutem ravnanju, mučenju, žalitvi človekovega dostojanstva in poniževanju. Skupni člen 3 daje le minimalne garancije za vse oborožene konflikte, zato se vse resnejše kršitve določil tako v mednarodnih kot notranjih oboroženih konfliktih obravnavajo kot vojni zločini. Ženskam v mednarodnih in tudi ostalih konfliktih daje zaščito še Dodatni protokol k Ženevskim konvencijam iz leta 1977. V mednarodni skupnosti je prišlo do konsenza, da posilstvo v vojnem času sodi v definicijo mučenja ali nehumanega ravnanja ter povzroča hudo trpljenje oziroma resne telesne poškodbe, zato se ga obravnava kot hudo kršitev člena 147 4. Ženevske konvencije, ki obravnava zločine, za katere so odgovorne države (Shanker, 1999: 323-326).

Združeni narodi sistematična posilstva poimenujejo »instrument etničnega čiščenja«, Human Rights Watch pa »orožje vojne« (Stiglmeier, 1999: 327).

Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča iz leta 1998 spolno suženjstvo in prisilno prostitucijo uvršča v kategorijo zločinov proti človeštvu in težkih kršitev Ženevskih konvencij. Suženjstvo samo po sebi je že dolgo priznано kot mednarodni

zločin ne glede na to, ali je storjeno v času oboroženega konflikta ali kot del sistematičnega napada na civilno prebivalstvo (Rodrigue, 1999: 328-329).

6. DOSEDANJI POSKUSI REŠEVENJA KONFLIKTA

Ameriški profesor David Chand je ocenil, da je pogoj za rešitev vojne v zagotovitvi pravice do samoodločbe. Južni Sudan se mora oblikovati kot nova, samostojna država. Južni Sudanci morajo svobodno določati svojo politično usodo, ekonomsko, socialno in kulturno blaginjo in pridobiti pravico do razvoja. Mednarodna skupnost bi si morala prizadevati razdeliti Sudan v dve neodvisni in suvereni državi: arabsko islamsko na severu in sekularno ter demokratično na jugu. Tak status je bil že vzpostavljen s strani bivše kolonialne administracije po umiku Angležev leta 1947 (<http://www.southsudan.net/DrChand1.htm>; 15.2.2006).

6.1. MIROVNI SPORAZUM IZ KARTUMA

KPA (Khartoum Peace Agreement) oz. Sudan Peace Agreement z dne 21.4.1997 je južnim Sudancem zagotavljal izvajanje samoodločbe, kot jo jasno opredeljujejo 1. člen Listine ZN, 1. člen Konvencije OZN o človekovih pravicah, 1. člen Mednarodne konvencije o državljanskih in političnih pravicah in 1. člen Mednarodne konvencije o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah. Nanašajoč se na gornjo trditev lahko ugotovimo, da je prav neizvajanje samoodločbe glavni vzrok dolge in pozabljene arabsko-muslimanske kolonialne vojne, islamskega apartheida, religioznega ekstremizma in terorizma, uperjenega proti prebivalcem južnega Sudana. Pravica do samoodločbe je neodtujljiva pravica za vse ljudi, tudi za prebivalstvo južnega Sudana (http://www.southsudan.net/Dr.%20de%20Chand%20peace_in_sudan_in_2004.htm; 20.2.2006).

6.2. DANFORTHOVO POROČILO IN SPORAZUM IZ BURGENSTOCKA

Predsednik ZDA George Bush je bivšega senatorja Johna Danfortha imenoval za svojega posebnega odposlanca za mir v Sudanu 6. septembra 2001. Njegova naloga je bila poročati, če sta sudanska vlada in SPLA, glavni akterki v državljanski vojni, pripravljeni na mirovna pogajanja. Njunu zavzetost za mir se je odločil preizkusiti s "testom", ki je obsegal 4 točke. Predvsem pa je po vrnitvi iz Nubskih gora amerškemu kongresu potrdil, da je dokumentarni film *Nuba, čisti ljudje*²² skupaj s peticijo verodostojen in ne laže in da gre v primeru Nub dejansko za genocid. Štiri točke Danforthovega poročila so:

- podpis premirja za Nubske gore, ki bi dovoljeval oskrbo s humanitarno pomočjo, nadzorovala naj bi ga ekipa 15-20 mednarodnih opazovalcev;
  - sprejetje soglasja obeh strani, da ne napadata civilnega prebivalstva in njihovih prebivališč; le-to bi nadzorovala ekipa 15-20 mednarodnih opazovalcev;
  - imenovanje komisije²³, sestavljene iz mednarodno priznanih in eminentnih oseb, ki bodo raziskale problem suženjstva v Sudanu in predlagale praktične rešitve;
  - spoštovanje t.i. "mirnih con"²⁴ (zones of tranquility) v konfliktnih področjih, kar bi humanitarnim agencijam omogočilo izvajanje cepljenj.
- (<http://www.csis.org/africa/Anotes0201.pdf>; 17.5.2005)

Čeprav so bile vse naštetje točke sprejete s skepticizmom, sta jih do konca marca 2002 sprejela tako sudanska vlada kot SPLA. Sporazum o premirju v Nubskih gorah

---

²² Dokumentarni film *Nuba, čisti ljudje* je posnel Tomo Križnar.

²³ **Boj proti suženjstvu:**

Sudanska vlada in SPLA sta sprejeli predlog o ustanovitvi komisije za raziskavo problema suženjstva oz. prisilnega dela, kot ga je poimenovala vlada. Komisija, sestavljena iz osmih eminentnih oseb naj bi dajala praktične predloge za razrešitev problema in poročala o situaciji na terenu. Sestavljala naj bi jo po dva predstavnika iz ZDA, Velike Britanije in Norveške ter po eden iz Italije in Francije. (<http://www.hrw.org/backgroundunder/africa/danforth-bck0515.htm>; 23.5.2004)

²⁴ **Spoštovanje t.i. "mirnih con":**

Izvedba medicinskih kampanj v obliki cepljenj proti najpogostejšim boleznim je bila veliko večji zalogaj kot ga je predvidevala Danforthova misija. Pri izvajanju programov je nastala precejšnja zmeda, nihče pa ni hotel prevzeti krivde za zamudo pri izvrševanju te naloge. V poročilih je pisalo, da sudanska vlada manipulira proces, saj želi preprečiti izvajanje kampanj na ozemljih pod kontrolo SPLA. Prav vladna stran je pogosto brez razlage preprečevala letalom ZN dostop do območij, ki so potrebovala pomoč. Do zmede je po vsej verjetnosti prišlo zato, ker se je sporazum nanašal le na specifična področja ob točno določenem času, veljal pa je le za izvajanje treh zdravstvenih programov oz. cepljenj. Že takoj na začetku bi moral biti sporazum oblikovan tako, da bi dovoljeval nemoten dostop v humanitarne namene in izvajanje vseh potrebnih programov. (<http://www.hrw.org/backgroundunder/africa/danforth-bck0515.htm>; 23.5.2004)

je bil podpisan 19. januarja 2002 v Švici²⁵, soglasje glede nenapadanja civilnih objektov in oseb pa je 10. marca podpisala vlada, 25. marca pa še SPLA.

Danforthov plan vzpostavitve premirja v Nubskih gorah

Nubske gore so bile sporne tako za vlado kot za SPLA. Ker je vlada tam uporabljala vojaško silo in lakoto kot najmočnejše orožje ter izvajala kulturne in religiozne pritiske, so bile dolgo časa zaprte. Vlada sploh ni dovolila razdeljevanja pomoči v prizadetih območjih. Premirje je vključevalo pomembna določila glede spoštovanja človekovih pravic: člen 3 (d) je določal, da "je prepovedano kakršnokoli dejanje agresije nad civilnim prebivalstvom" in našteval dolgo vrsto dejanj, ki jih je klasificiral kot agresivna. Vlada je po podpisu omenjenega premirja dovolila razdeljevanje mednarodne pomoči v Nubskih gorah konec leta 2001 - prvič od začetka vojne leta 1986. Premirje je od januarja 2002 naprej omogočalo prehod v in iz območij pod kontrolo SPLA v Nubskih gorah. Civilno prebivalstvo se je lahko vrnilo na področja, od koder jih je pregnala vojska. Leta 2002 so na tem področju zaposlili dvanajst vojaških opazovalcev, ki so pod poveljstvom norveškega generala nadzorovali spoštovanje premirja. O svojem delu so poročali Združeni vojaški komisiji (Joint Military Commission), ki je bila ustanovljena s Sporazumom o premirju v Nubskih gorah. Komisijo so sestavljali trije predstavniki iz vsake stranke in trije nevtralni člani, ki so jih izbrale sodelujoče države v pogovorih s strankami. Čeprav sta obe strani prijavili nekaj kršitev, premirje zaenkrat še drži. (<http://www.hrw.org/background/africa/danforth-bck0515.htm>; 23.5.2004)

Kot posledico tega sporazuma navajajo, da je vladna vojska umaknila iz Nubskih gora vseh 60.000 vojakov, predvsem zato, ker jih je bolj potrebovala za zavarovanje naftnih polj južno od gora. Tu so se boji med SPLA in vladnimi vojaki nadaljevali. (Križnar, 2004: 14-15)

Po podpisu premirja se je pojavil problem, saj v Nubskih gorah ni bilo točno definirane institucije, ki bi bila odgovorna za sprejemanje pritožb s strani civilnega prebivalstva in organizacij, za njihovo analizo in reševanje. Obstajalo je vsaj deset opazovalcev, ki jih je usposobila organizacija za človekove pravice Justice Africa in ki

---

²⁵ Sporazum o premirju v Nubskih gorah (Nuba Mountains Cease-Fire Agreement oz. Burgenstock Cease-Fire Agreement), dostopno na http://www.iss.co.za/AF/RegOrg/unity_to_union/pdfs/igad/NubaCeasefire.pdf (10.3.2005)

so delovali neodvisno na strani SPLA in dokumentirali zločine, ki jih je izvajala vladna stran. Poročanje in poznavanje ozadja bi Skupni vojaški komisiji vsekakor koristila, vendar med omenjeni opazovalci ni bilo nikakršne koordinacije (<http://www.state.gov/p/af/rls/spbr/2001/6399.htm>; 23.5.2004)

Soglasje o nenapadanju civilnega prebivalstva in objektov v vojni na jugu

Ta točka je pomenila pomemben korak naprej v zagotavljanju spoštovanja človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava v Sudanu. Pred sprejetjem tega soglasja se nista ne vlada ne SPLA strinjala glede nenapadanja civilnih objektov, niti nista dovoljevala namestitve mednarodnih ali internih opazovalcev. Po poročanju senatorja Danfortha so se pogajanja glede tega vprašanja odvijala več mesecev in pri tem ničkolikokrat naletela na močan odpor obeh sprtih strani. ZDA so se zavezale, da prevzamejo vodilno vlogo in zagotovijo finančno podporo in osebje. Izkušeno mednarodno osebje naj bi po vztrajanju vlade imelo sedež v Kartumu in pomožno pisarno v mestu Rumbek. Predlog ni bil idealen, saj je Kartum oddaljen stotine kilometrov od juga in s tem od področij, kjer so potekali boji. Verifikacijska komisija bi morala imeti dostop do kamorkoli. Zaradi izjemne površine južnega Sudana, je bilo že na začetku jasno, da ekipa petnajstih ne bo zmogla zadostno pokriti področja in raziskati vseh kršitev sporazuma. Senator Danforth je ugotovil, da je povečana proizvodnja nafte leta 1999 zaostila sudansko državljansko vojno. Sprava dveh frakcij SPLA je sudansko vlado navdala s strahom, saj se ji je zazdelo, da lahko izgubi nadzor nad naftnimi polji. Naftovode je zato hotela vključiti v definicijo civilnih objektov, da jih SPLA ne bi mogla napadati. Zaradi tekmovanja za nadzor nad nafto je največ posledic utrpelo civilno prebivalstvo, ki je moralo zapustiti svoje domove in pašna področja (<http://www.state.gov/p/af/rls/spbr/2001/6399.htm>; 23.5.2004).

6.3. MACHAKOS PROTOKOL

20.7.2002 sta sudanska vlada in SPLA v prisotnosti posrednikov IGAD-a in zahodnih partnerjev v Machakosu podpisala sporazum, znan pod imenom Machakos Protocol, ki naj bi rešil dve najbolj žgoči vprašanji: ločevanje religije od države in samoodločbo za prebivalstvo južnega Sudana. Omenjeni protokol je obravnaval le IGAD-ovo

Deklaracijo načel²⁶, ne pa tudi problema Nub in nekaterih ostalih marginaliziranih področij v severnem Sudanu, čeprav so pomenila samo jedro konflikta. Po njem se je vlada odrekla islamizaciji vsega Sudana in pristala na avtonomijo juga in referendum, na katerem naj bi se po 6 letih prehodnega obdobja jug lahko odločal o odcepitvi. Vlada pa se nikakor ni strinjala s predlogom SPLA glede delitve naravnih bogastev Sudana. Istočasno SPLA ni pristala na sodelovanje v skupni vojski Sudana za čas omenjenega prehodnega obdobja. To vojsko naj bi sestavljalo 1500 vladnih vojakov in 1500 borcev SPLA. Za vodstvo SPLA nikakor ni bilo sprejemljivo, da bi tej vojski poveljeval predstavnik s severa.

Machakos protokol ima kar nekaj pomanjkljivosti, ene izmed glavnih so zagotovo njegova netransparentnost, nejasnost in izključevanje. Primanjkuje mu konkretnih ciljev, kako doseči politično neodvisnost juga. Služi interesom vodstva SPLA, da nedemokratsko in ilegalno monopolizira z močjo v poskusnem obdobju 6 let, kar velja tudi za rešim NIF na severu. IGAD-ovi posredniki (ZDA, Velika Britanija, Norveška in Italija) in obe avtoritarni gibanji (NIF in SPLA) k pogovorom niso povabili vseh oboroženih skupin, političnih sil, predstavnikov civilne družbe in intelektualcev tako z juga kot s severa. Prav tako bi morali IGAD-ovi posredniki spodbuditi dialog jug-jug, saj je le-ta predpogoj za spravo, združitvev in uresničitev demokratizacije, vladavine prava, zaščite človekovih pravic, transparentnost in vzpostavitev civilne družbe, uničene v vojnah preteklih 20 let. Namesto tega so sporazum podpisali predstavniki dveh avtokratskih gibanj, ki nimajo nikakršnega mandata za zastopanje interesov prebivalstva, niti (vojaške) moči za vzpostavitev miru v Sudanu (<http://www.southsudan.net/SSUDAWorkable.htm>; 20.2.2006).

Če naj bi se v Sudanu zgodil mir, bi morale biti Nube glavni akterji v mirovnem procesu in ne le opazovalci pogovorov s periferno vlogo ter svetovalci SPLA in sudanske vlade, ki postavljajo v ospredje zgolj lastne interese. Nube ne bi pristale na noben sporazum, če ne bi le-ta v celoti zagotavljal njihovih pravic. Ena največjih težav je, da Nube ne želijo pripadati nikomur: niti severu, niti jugu. Severu zaradi superiornosti ne zaupajo. Podobno ne zaupajo vodilnim plemenom z juga (plemena

---

²⁶ IGAD/DOP (Intergovernmental Authority and Development Declaration of Principles) – dokument je bil sprejet maja 1994. V okviru medvladnega foruma partnerjev so ZDA in EU vodila pogajanja med SPLM in NIF z namenom zblížati njune sicer zelo konfliktne interese.

Dinke, Nueri), ki rešujejo predvsem svoje interese, Nube pa pri tem ničesar ne pridobijo.

6.4. POGAJANJA IN PROTOKOLI V NAIVASHI

Sudanska vlada in SPLA sta po seriji dolgotrajnih neuspešnih pogajanj v Naivashi podpisala tri zaključne protokole, ki naj bi urejali:

- vprašanje varnosti²⁷;
- delitev premoženja²⁸;
- delitev moči²⁹;
- reševanje konflikta v treh kriznih območjih (Nubske gore, Južni Modri Nil in Abyei)³⁰;
- možnost samoodločbe³¹ za prebivalstvo južnega Sudana.

Postavlja se vprašanje, za čigave protokole gre. Glavna (in edina) podpisnika, Nacionalna kongresna stranka in SPLM ne predstavljata večine sudanske populacije.

---

²⁷ Protokol je bil podpisan 25. septembra 2003 v Naivashi. V prehodnem obdobju šestih let s pričetkom 9. junija 2005 naj bi v Sudanu obstajale tri vrste oboroženih sil: Sudan Armed Forces pod poveljstvom GNU (Government of National Unity), SPLM pod poveljstvom GOSS (Government of Southern Sudan), Joint Integrated Units pod združenim poveljstvom. (<http://odin.dep.no/ud/english/topics/sudan/bn.html>; 10.01.2006)

²⁸ Protokol je bil podpisan 7. januarja 2004 v Naivashi (<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html>, 12.4.2006).

²⁹ Protokol o delitvi moči (podpisan 26. maja 2004) določa, da bosta obstajali dve vladi: vrhovna-nacionalna in posebna vlada za Južni Sudan. John Garang je bil imenovan za prvega podpredsednika v nacionalni vladi. Nacionalni kongresni stranki je bilo dodeljenih 52 odstotkov sedežev v nacionalni skupščini, SPLA 28 odstotkov, ostale politične stranke s Severa naj bi imele 14, tiste z Juga pa 6 odstotkov. Kartum seveda ostaja glavno mesto Republike Sudan. Posebna komisija, ki jo je imenoval predsednik, naj bi ščitila pravice nemuslimanov. Le-ti naj ne bi bili podvrženi šeriatskemu pravu. (Rahhal, 2005: 2-3)

³⁰ Protokol je bil podpisan 26. maja 2004 v Naivashi. Pogajanja so se odvijala brez prisotnosti predstavnikov Nub, Darfurja, Gorovij Beja in Ingesena. Vsi ti se pogovorov niso udeležili, saj jim je bila obljubljena samoodločba znotraj federalne države v primeru, da bi glasovali za neodvisnost. Predstavniki SPLA so jih (menda v zameno za z nafto bogati Abyei) po prvi evforiji prepustili v upravo Arabcem. Veliko Nub zato čuti, da so se borili zaman, in se boji, da jim bodo Arabci ob odcepitvi Južnega Sudana takoj spet skušali vsiliti šeriatsko pravo. Politično očitno ni nič rešeno. Iztrebljanje se utegne nadaljevati, vojna bo najbrž trajala (Križnar, 2004: 14-15).

³¹ Sporazum prebivalcem Južnega Sudana daje možnost, da se po prehodnem obdobju šestih let na referendumu odločijo za odcepitev.

Na severu Nacionalno kongresno stranko podpira le približno 5% prebivalstva. V regionalni vladi v Nubskih gorah je 55% moči v rokah Nacionalne kongresne stranke, 45% pa v rokah SPLM, kar pomeni, da prva lahko sprejme kakršnokoli zakonodajo, ki bi zatirala Nube in spodkopavala njihove interese. Vlada nekako favorizira arabska plemena Messeirya iz Zahodnega Kordofana, saj jim je v sporazumu obljubila 2% od dohodkov od nafte in 2% moči v regionalnem parlamentu. Sudanski vladi je na pogajanjih v Naivashi uspelo tudi spremeniti zgodovinsko ime »Nubske gore« v »Južni Kordofan«³² ter preseliti del administracije iz glavnega mesta Kadugli v Rejel-Alfulo v Zahodnem Kordofanu. S tem vlada želi predati lokalno oblast v roke plemena Messeriya in tako oslabiti in še bolj marginalizirati Nube v svoji domovini (Rahhal, 2005: 2-3).

Da bi še okrepili prizadevanja za vzpostavitev miru, je Varnostni svet ZN na predlog generalega sekretarja OZN 11. junija 2004 z resolucijo 1547 ustanovil posebno politično misijo UNAMIS. Njena naloga je bilo posredovanje v dveh konfliktih in sicer med severom in jugom Sudana ter v Darfurju. Za posebnega predstavnika za Sudan je generalni sekretar imenoval Jana Pronka (<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html>, 12.4.2006).

6.5. VSESTRANSKI MIROVNI SPORAZUM IZ NAIROBIJA³³

9. januarja 2005 sta predstavnika sudanske vlade in SPLA, podpredsednik Ali Osman Taha in John Garang, v Nairobiju podpisala vsestranski mirovni sporazum. Sporazum obsega pomembna določila, ki rešujejo vprašanja varnosti, delitve moči, avtonomije južnega Sudana in enakomernejše distribucije ekonomskih virov. Sestavljajo ga štiri protokoli, dva okvirna sporazuma in dva aneksa. Stranki sta soglašali, da je dokument predstavljal konkreten model za reševanje konflikta in zagotavljanje miru. Stranki sta se odločili, da v prehodnem obdobju šestih let in pol upravo države prevzamejo začasne institucije in mednarodni nadzorni mehanizmi. Po

³² Kordofan je provinca površine 146,932 km² v osrednjem Sudanu, ki je bila leta 1994 razdeljena na tri federalne enote: Južni, Severni in Zahodni Kordofan. V jugovzhodnem delu pokrajine ležijo Nubske gore (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kordofan>) 10.01.2006

³³ Vsestranski mirovni sporazum iz Nairobija (Nairobi Comprehensive Peace Agreement), sprejet 9.1.2005. Dostopno na <http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900SID/EVIU-6AZBDB?OpenDocument> (23.10.2005)

koncu prehodnega obdobja je za prebivalstvo južnega Sudana predviden referendum pod mednarodnim nadzorom, na katerem se bodo lahko odločili za odcepitev. Mednarodni nadzorni mehanizem bo deloval še šest mesecev po referendumu in vladi Sudana nudil pomoč pri zagotavljanju miru (<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html>, 12.4.2006).

Kot pomoč sudanski vladi in SPLA pri uresničevanju določil CPA in enotam AMIS³⁴ na terenu, je bil 24. marca 2005 z resolucijo VS 1590 UNAMIS preoblikovan v UNMIS (United Nations Mission in Sudan). Misija naj bi zagotavljala humanitarno pomoč, zaščito in promocijo človekovih pravic, vračanje beguncev in notranje razseljenih oseb na domove, nadzor oboroženih sil, razoroževanje, demobilizacijo, program reintegracije in tehnično pomoč; vse omenjeno v sodelovanju z ostalimi agencijami OZN in drugimi nevladnimi organizacijami

(<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/mandate.html>, 12.4.2006).

6.6. PROBLEM HUMANITARNE POMOČI V SUDANU IN NUBSKIH GORAH

Cilj pomoči ZN v Sudanu je: »(z)agotoviti miroljubno okolje, ki omogoča uresničevanje pravice do preživetja in zaščite za vse Sudance in jim zagotavlja dostojanstvo in razvoj.«

(<http://www.unsudanig.org/system/index.jsp>; 23.12.2005)

Realnost je seveda precej drugačna, saj humanitarnim organizacijam vlada daje dovoljenja za dostop na posamezna ogrožena območja. To pomeni, da privilegiranci, policija in pripadniki vladajoče NIF iz pošiljk poberejo del pomoči najprej za svoje potrebe. Del humanitarne pomoči, ki ostane, pa nastavi v koncentracijska taborišča kot vabo za sestradano prebivalstvo. Konvoji pomoči s hrano so postali člen v verigi prekupčevanja, ki je gospodarjem vojne v Sudanu predstavljal najpomembnejši

---

³⁴ AMIS - African Union Mission in Sudan; v Sudanu od julija 2004

sektor prihodkov. Begunska taborišča so že po pravilu postala oskrbovalni centri za vojsko.

Pisarna koordinatorja za humanitarne zadeve v Sudanu vodi sledeče agencije ZN:

- FAO (Food and Agriculture Organisation)
- OCHA (United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs)
- OHCHR (United Nations High Commissioner for Human Rights)
- UNDP (United Nations Development Programme)
- UNFPA (United Nations Population Fund)
- UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)
- UNICEF (United Nations Children's Fund)
- UNIDO (United Nations Industrial Development Organization)
- UNMAS (United Nations Emergency Mine Action Programme in Sudan)
- WFP (World Food Programme)
- WHO (World Health Organisation).

Čeprav je Sudan prejemal bilijone ameriških dolarjev kot humanitarno pomoč, je potrebno poudariti, da denar nikoli ni bil enakomerno in pravično porazdeljen med vse ljudi. Redno je prihajalo do kraj denarja in ostale pomoči, dohodki od nafte pa so kartumski vladi omogočili, da je opremila vojsko in letalstvo in zgradila oboroževalno industrijo. Mnogi analitiki so mnenja, da je bila humanitarna pomoč s strani ZDA in EU kot glavnih donatork le substitut za mnogo težja diplomatska pogajanja. Humanitarne agencije so spregledale zgodovinske realnosti, ki bi jim pomagale bolje razumeti konflikt in voditi njihove operacije

(<http://www.crimesofwar.org/print/sudan/sudan-overview-print.html>; 4.4.2005).

Humanitarna akcija Lifeline Sudan, pod katere dežnikom je bila združena praktično vsa zahodna pomoč Sudancem ne glede na to, ali so na strani vlade ali upornikov, v Nubske gore ni imela dostopa, prisotna pa je bila v ostalih prizadetih območjih v Sudanu. Čeprav ima Unicef zaradi zavzemanja za otroke posebno mesto med človekoljubnimi organizacijami, je v Nubske gore prvič vstopil šele leta 1999, ko so kritike njihovih programov presegle vse meje. Po obisku prve odprave poleti 1999 so člani obljubili gradnjo cest, šol, bolnic, a razen cepljenja proti otroški paralizi niso naredili ničesar (Križnar, 2001: 354-355).

Unicef in World Food Program nista hotela tvegati in sta hrano dostavljala v taborišča vladne vojske, kjer je delovala kot vaba za izstradane družine. Na ta način je OLS sodeloval v genocidu. Člani drugih človekoljubnih organizacij so se bali za svoje položaje in niso ukrenili ničesar. Nube so dolgo verjeli v samozadostnost in niso želeli biti odvisni od zunanje pomoči ter čakati, da bo kaj padlo z neba. Zavedali so se, da bi nenadzorovan vdor tujih organizacij lahko ogrozil njihovo kulturo (Križnar, 1998: 42 – 44).

Gaspar Biro, konec devetdesetih let posebni odposlanec OZN za Sudan, je izjavil: *»Mi vemo, da s svojim delom neposredno sponzoriramo vladni program iztrebljanja Nub, financiramo islamski fundamentalizem in arabsko ekspanzijo v črno Afriko.«* *»Če že dobavljamo eni strani, moramo vsaj tudi drugi, če ne, ne moremo govoriti o apolitičnosti in bomo nekoč, ko se bo izvedelo, kaj počnemo, resnično odgovorni za sodelovanje s fundamentalistično vlado v genocidu«*, se je strinjal Carl Tinsman, do leta 1999 glavni koordinator Unicefa v operaciji Lifeline Qudan. Nobeden od fjiiju ni ve na svojem pklo~aju (Križnar, 2001: 355).

7. SKLEPNE MISLI

Naj zaključno poglavje začnem z zgovornim citatom Michaela Mare-a:

»When colonials came ashore, they didn't say, »We are here to steal your land and take your resources and employ your people to clean our toilets and guard our big houses.« They said, »We are here to help you.« (Križnar, 2001: 350)

V preteklih in sedanjih etničnih konfliktih v Afriki so pomembno vlogo igrali zgodovinski vplivi. V imenu požrtvovalne humanitarnosti so si evropske sile popolnoma arbitrarno razdelile Afriko med seboj. Evropska civilizacija, ki se je v času kolonizacije Afrike Evropejcem zdela edina prava in dostojna in je takrat našla številna ideološka opravičila za svoja početja, je s svojo superiornostjo, prepričanjem v neciviliziranost neevropejcev ter vsiljevanjem lastnih vzorcev načina življenja in

vladanja prvotnim naseljencem povzročila več škode kot koristi in s tem povzročila prekinitev njihovega avtohtonega razvoja. Imperialisti so oblikovali umetne države s heterogenim prebivalstvom, v različnih državah so pomešana plemena, eno pleme oz. etnija pa se pojavlja v več različnih državah. Čeprav so (bili) kolonialisti vedno prepričani da Afriki ponujajo le tisto, kar najbolj potrebuje (dinamiko, razvoj, prihodnost, povezavo s svetom), pa umetno ustvarjene države nikdar niso poskrbele za enakopraven in enakomeren razvoj različnih etnij oz. plemen v evropskem smislu »večnarodnostnih držav«. Omejeni ekonomski viri in stalni boji za prevlado še naprej zavirajo pogoje za mirno reševanje sporov. Kolonialne sile so v veliki meri same odgovorne za krizo, zato bi morale imeti več interesa, da bi se kontinent rehabilitiral. Potrdim lahko prvo hipotezo, postavljeno v uvodu.

Do nedavnega Sudan ni bil ekonomsko in geopolitično zanimiv nobenemu akterju, ki bi se sicer lahko vmešal. Vmešavanja v tuje konflikte so najpogosteje osnovana na nacionalnih interesih in šele v zadnjih letih je zaradi dejanj režima, ki destabilizira celotno regijo in je vpleten v mednarodni terorizem, deležen nekoliko večje pozornosti. Kot vemo, mednarodno pravo že od Društva narodov dalje prepoveduje intervencijo v državljanske vojne, kjer gre za notranje konflikte v suverenih državah. Tudi Afriška unija je načelo neintervencije vključila v svojo ustavo. Kljub temu pa pravne ovire ne morejo opravičiti dejstva, da si je svetovna javnost v primeru Sudana tako dolgo zatiskala oči.

Nubskega vprašanja ne gre reševati brez ideje Suleimana Rahhala: *»Najprej potrebujemo mir, nato nekaj več samostojnosti na lastnem ozemlju. Sedaj smo odločeni vztrajati na samoodločbi, ali se bomo priključili severu ali jugu ali zahtevali samostojno državno v Nubskih gorah... Sicer pa imamo pravico do nje. Imamo svojo zgodovino. Naše Nubsko kraljestvo jo dela legitimno. S tem tudi našo pravico do samoodločbe«* (Jankovič, 2005: 24-25).

Predvidena samostojnost južnega in severnega Sudana ne prinaša niti minimalne rešitve problema nubskega ljudstva. Odnos fundamentalistične vlade v Sudanu do ljudstva Nuba temelji na hierarhični predpostavki o primitivnosti njihove kulture, družbi brez vrednot in pravnega sistema, njihova kultura, tradicija, socialna organizacija, religija in verovanje so označeni za nerazvita in so zato obsojeni na izumrtje ali na asimilacijo. Bojazen Nub, da v primeru pričakovanega pozitivnega

referenduma za odcepitev južnega Sudana ostanejo v rokah severa, brez kakršnekoli zaščite, je več kot upravičena. Bojazen nad uvedbo šeriatskega prava prav tako. To bi bil korak k popolnemu genocidu.

Zaradi »drugačnosti« Afrike so centri globalne moči velikokrat potisnjeni v dilemo, ali jo rešiti ali jo prepustiti naraščajoči ekonomski, politični, ekološki deprivilegiranosti, nasilju in mednarodni marginalizaciji. Organiziran mednarodni nadzor nad tem še posebno občutljivim področjem je potreben tudi v prihodnje. Potrdim lahko tudi drugo hipotezo, postavljeno v uvodu. Sudanska vlada je namreč dokazljivo uporabljala metode, s katerimi je »uničevala« nubske ljudstvo - še bolj kot pred njo kolonizatorji Angleži. Tej vladi ne gre zaupati, da sama rešuje probleme številnih etničnih skupin znotraj Sudana. Mednarodna skupnost mora podobno kot pri začetku reševanja nubskega vprašanja upoštevati večplastnost (ne le ekonomskega) problema. To velja predvsem za razvite države (ZDA, Evropa, Kitajska, Rusija), ki se postavljajo pretežno na ekonomsko plat reševanja problemov. Njihovi nasprotujoči si politični in ekonomski interesi nemalokrat onemogočijo hitro in ustrezno posredovanje mednarodne skupnosti. Tudi mednarodne organizacije so pogosto v službi kapitala, katerega zahteve pa ne upoštevajo širših družbenih, socialnih, zgodovinskih in naravnih problemov.

Takoj je potrebno doseči, da del profitov od nafte in pridelave ostalih surovin ostaja Nubam. Poleg obstoječih pogodb in protokolov je nujna mednarodno veljavna pogodba o oblikovanju, vodenju in nadzoru Fonda za obnovo in razvoj Nubskih gora. Ustanoviti je potrebno neodvisni fond, katerega bodo nadzorovale Nube. Osnova za to je sestava ločenega in samostojnega programa obnove in razvoja Nubskih gora in oblikovanje formalne oblasti v rokah nubskega ljudstva. Nubam mora biti v prehodnem obdobju zagotovljena ustrezna zastopanost v vladnih organih in parlamentu, trenutni zvezni in lokalnih oblasteh.

Menim, da je dolgoročno edina rešitev samoodločba nubskega ljudstva pod nekajletnim mednarodnim protektoratom. Podobno velja za ostale marginalne skupine v Sudanu. Ocenjujem, da je tudi tu nujna organizirana mednarodna pomoč. Obljuba države, da bo v teh krajih »*investirala v nove mošeje in muslimanske*

*učilnice*³⁵, je jasen namig, da bodo le z drugimi, »nežnejšimi« sredstvi nadaljevali z genocidnimi dejanji. Ker Nube niso deležne nikakršne podpore matične države oz. jih slednja celo onemogoča na vseh področjih, so zelo odvisne od zaščitnih mehanizmov mednarodne skupnosti. Brez aktivne pomoči le-te bodo težko ohranile svojo identiteto in si zagotovile preživetje tudi v prihodnosti. Mednarodna skupnost bi se morala še aktivneje vključiti v reševanje celotnega sudanskega (ne le nubskega) problema, sicer bo avtoritarna sudanska vlada nadaljevala s hudimi kršitvami človekovih pravic in diskriminacijo številnih etničnih skupin.

Zahvaljujoč se kampanji *Make Poverty History*³⁶ je z Afriko zadnje čase povezana tudi zahteva po odpisu dolga revnim državam v razvoju. Številni so prepričani, da je to edina konstruktivna humanitarna pomoč, ki jo Zahod lahko ponudi Afriki. Po drugi strani Richard Drayton³⁷ cinično ugotavlja, da je večina zlata v trezorjih Mednarodnega denarnega sklada, s katerim naj bi se poplačalo odpisane dolgove, verjetno ukradena iz Afrike. Opozarja, da Evropa in Amerika, kot ju poznamo danes, temeljita na izkoriščanju Afrike, ki ga ne bomo mogli nikoli povrniti. Njeno trenutno »krhkost« pripisuje dvema stoletjema suženjstva in stoletju kolonialnega despotizma, ki jim je nato sledilo zlonamerno metanje polen pod noge bivših kolonialnih gospodov. Nekateri afriški komentatorji so skeptični do odpisa dolgov in njegovih pozitivnih učinkov. »Posebno« obravnavanje afriških držav naj ne bi prineslo dobrega, saj naj bi jih odpis dolga učil le to, da se lahko izognejo svojim obveznostim, če so le dovolj »uboge«.

Kenijski ekonomist James Shikwati³⁸ in ugandski novinar Andrew Mwenda³⁹ oba govorita o tem, da pomoč Afriki le škodi in uničuje še tiste možnosti, ki jih ljudje imajo. Shikwati se sprašuje, zakaj v Afriko prihajajo gore oblačil, saj tam nihče ne zmrzuje. Poslane obleke uničujejo domače krojače, saj se nihče ne more kosati s ceno dodane vrednosti podarjenih oblek. Te se preprodajajo na lokalnih trgih, kjer jih poceni pokupijo tudi turisti tistih iz držav, ki so poslale pomoč Afriki. Poleg tega Mwenda govori predvsem o učinku pomoči tujih držav na afriško demokracijo.

---

³⁵ Izjava predsednika Al-Bashirja po sprejetju Protokolov iz Naivashe (Pudgar, 2005: 13)

³⁶ <http://www.makepovertyhistory.org/>; 3.4.2006

³⁷ <http://www.zmag.org/content/showarticle.cfm?ItemID=8934>; 29.5.2006

³⁸ <http://service.spiegel.de/cache/international/spiegel/0,1518,363663,00.html>; 14.5.2006

³⁹ <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/4657139.stm>; 28.5.2006

Marsikateri afriški proračun je financiran iz tujih držav – pa ne zato, ker ga sami ne bi zmogli financirati v celoti, temveč ker jim ni treba. Z doslednim zbiranjem davkov naj bi zmogli financirati državni proračun. Ker pa to ni potrebno, velik del davkov ostane nepobran. Ker so glavni polnilci proračunske malhe tujci, se manjša tudi vpliv volivcev na politike, ki naj bi s svojim ravnanjem zagotovili njihovo podporo.

S humanitarno pomočjo, ki je postala eden najbolj dobičkonosnih poslov, povezanih z Afriko, vedno znova potrjujemo prepričanje, da je Afrika zaostala in da potrebuje našo pomoč. A pomoč pomaga navadno le k bogastvu politikom, humanitarnim delavcem in birokratom, zato je pri potrjevanju tretje hipoteze iz uvoda potrebno biti previden. V zadnjih letih je tudi vedno več govora o afriških rešitvah afriških problemov, češ da morajo Afričani najti lastno pot. Medtem ko se včasih res zazdi, da bi bilo najbolje, če bi vsi Neafričani odšli iz Afrike, je ideja obenem nerealna, neodgovorna in nevarna. Po eni strani je v današnjem svetu globalizacije nemogoče govoriti o neodvisnosti lokalnih ali nacionalnih problemov od globalnih gibanj. Po drugi strani ta miselnost pripisuje vsem problemom, s katerimi se srečujejo Afričani, »afriškost«, ki naj ne bi bila prisotna nikjer drugje na svetu. Prav stališče, da so Afričani »drugačni«, je jedro vseh problemov. Z drugačnostjo Afrike se drži probleme tamkajšnjih ljudi na varni razdalji, ki onemogoča empatijo in omogoča svetovnim voditeljem brezsravno ignoriranje teroriziranja afriških voditeljev in dobičkonosno sodelovanje z vsakršnimi režimi. Nesmiselno je govoriti o afriških problemih, če je očitno, da posredno ali neposredno nanje vpliva tudi preostali svet. Avtorski režimi v Afriki nemalokrat zlorabljajo geslo »afriške rešitve afriških problemov« za množične kršitve človekovih pravic, kar označujejo za notranjo pristojnost države. Afriški problemi ostajajo, ker jih svet rešuje kot probleme drugačnih, manj razvitih ljudi s skritimi motivi po lastnem okoriščanju. Radodarnost Zahoda v obliki povečane pomoči ne bo spremenila načina vladanja afriških voditeljev. Afrika potrebuje praktične ideje in akcije, ki bodo prisilile vlade v ključne spremembe. Razvojna pomoč slabi lokalni trg ter Afričani uči, da »beračijo« ter jim onemogoča, da se osamosvojijo.

8. SEZNAM VIROV

PRIMARNI VIRI

Afriška listina o človekovih pravicah in pravicah ljudstev (The African Charter on Human and People's Rights), sprejeta 27. junija 1981, v veljavi od 21. oktobra 1986.
<http://www1.umn.edu/humanrts/instree/z1afchar.htm> (24.3.2006)

Deklaracija o kodeksu obnašanja za znotrajafriške odnose (The Declaration on a Code of Conduct for Inter-African Relations), sprejeta 15.6.1994.
<http://www1.umn.edu/humanrts/africa/INTAFN.htm> (24.3.2006)

Deklaracija načel IGAD (IGAD Declaration of Principles), sprejeta 20.7.1994.
http://www.sudansupport.no/sudan_konflikt/peacepros/igad/igad_dop.html
(21.6.2005)

Deklaracija OZN o pravicah pripadnikov narodnih ali etničnih, verskih in jezikovnih manjšin (United Nations Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities), sprejeta 18.12.1992 z resolucijo GS OZN št. 47/135. http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_minori.htm (12.1.2005)

Konvencija OZN o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide), sprejeta z resolucijo GS 260a (III) z dne 9.12.1948, v veljavi od 12.1.1951.
<http://www1.umn.edu/humanrts/instree/x1cppcg.htm> (13.5.2005)

Resolucija o pravicah prvobitnih populacij/skupnosti v Afriki (The Resolution on the Rights of Indigenous Populations/Communities in Africa), sprejeta 6.11.2000.
<http://www.iwgia.org/graphics/Synkron-Library/Documents/InternationalProcesses/ACHR/ResolutionsDeclarations/Resolution2000E.htm> (21.4.2004)

Sporazum o premirju v Nubskih gorah (Nuba Mountains Cease-Fire Agreement)

http://www.iss.co.za/AF/RegOrg/unity_to_union/pdfs/igad/NubaCeasefire.pdf
(10.3.2005)

Univerzalna deklaracija o človekovih pravicah (Universal Declaration on Human Rights), sprejeta 10.12.1948 z resolucijo GS OZN 217A(III).
<http://www.unhchr.ch/udhr/lang/slv.htm> (21.11.2004)

Ustanovna listina Organizacije združenih narodov (United Nations Charter), sprejeta 26.6.1945, v veljavi 24.10.1945. <http://www.un.org/aboutun/charter.html> (21.11.2004)

Vsestranski mirovni sporazum iz Nairobija (Nairobi Comprehensive Peace Agreement), sprejet 9.1.2005. <http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900SID/EVIU-6AZBDB?OpenDocument> (23.10.2005)

SEKUNDARNI VIRI

Andreopoulos, George J. ur. (1994) *Genocide: Conceptual and Historical Dimensions*. Philadelphia: University of Pennsylvania.

Amnesty International: *Amnesty International Report 2004*
<http://web.amnesty.org/report2004/index-eng> (10.11.2005)

Bavcon, Ljubo, Marko Bošnjak, Franc Brinc, Matjaž Jager, Marko Maver (1997)
Mednarodno kazensko pravo. Ljubljana: ČZ Uradni list Republike Slovenije.

BBC (2005) *Africans on Africa: Debt*.
<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/4657139.stm> (28.5.2006)

Bučar, Bojko, Zlatko Šabič, Milan Brglez (2002) *Navodila za pisanje: seminarske naloge in diplomatska dela*. Ljubljana: FDV.

CCPA: Canadian Centre for Policy Alternatives
<http://www.policyalternatives.ca/publications/articles/article344.html> (7.4.2004)

Chand, David (2003) *Workable Peace Plan in South Sudan*.
<http://www.southsudan.net/SSUDAWorkable.htm> (20.2.2006)

Chand, David (2004) *Analysis: The Naivasha Protocols and Peace in Sudan in 2004?*
http://www.southsudan.net/Dr.%20de%20Chand%20peace_in_sudan_in_2004.htm
(20.3.2006)

Chand, David (2004) *Is Peace really possible in Sudan in 2004?*
<http://www.southsudan.net/IS%20PEACE%REALLY%20POSSIBLE%20IN%20SUDAN%20IN202004.htm> (23.4.2004)

Chand, David *Machakos Protocol: Dead End to Conflict Resolution in Sudan*.
<http://www.southsudan.net/MACHAKOS%20PROTOCOL.htm> (15.2.2006)

Chand, David (2004) *Promoting Democratic Governance in Sudan*.
<http://www.southsudan.net/Professor.htm> (15.2.2006)

Chand, David (2004) *The Sudanese handling of the North-South Conflict*.
<http://www.southsudan.net/DrChand1.htm> (15.2.2006)

Charny, Israel W. (1994) *Toward a Generic Definition of Genocide*. V Andreopoulos, George J. ur. (1994) *Genocide: Conceptual and Historical Dimensions*. Philadelphia: University of Pennsylvania.

De Waal, Alex (1995) *Facing Genocide: The Nuba of Sudan*. London: African Rights.

De Waal, Alex (2001) *The Right to Be Nuba v The Right to Be Nuba: The Story of a Sudanese People's Struggle for Survival*. Ur.: Suleiman Musa Rahhal. Asmara: The Red Sea Press.

Drayton, Richard (15. oktober 2005) *The Wealth of the West Was Built on Africa's Exploitation*.
<http://www.zmag.org/content/showarticle.cfm?ItemID=8934> (29.5.2006)

Cataldi, Anna (1999) *Child Soldiers v Crimes of War: What the Public Should Know* London: Norton Ltd.

CIA: The World Factbook - Sudan

(<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/print/su.html> (10.1.2006))

Cobo, Jose R. Martinez (1983) *Študija o problemu diskriminacije domorodnega prebivalstva* (Study of the Problem of Discrimination against Indigenous Populations) <http://www.unhchr.ch/html/menu6/2/fs9.htm> (3.6.2004)

Debeljak, Aleš (1995) *Oblike religiozne imaginacije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Degan, Vladimir Đuro (2000) *Međunarodno pravo*. Rijeka: Pravni fakultet.

Eide, Asbjørn (2001) *Working paper on the relationships and distinction between the rights of persons belonging to minorities and those of indigenous peoples*. <http://www.unhchr.ch/Huridocda.nsf/0/e2bb9e4b569ae37fc12569290050ae93?OpenDocument> (6.11.2005)

Enloe, Cynthia (1990) *Policija, vojska i etnicitet : temelji državne moći*. Zagreb : Globus.

Eriksen, Thomas Hylland, Nielsen, Finn Sivert (2001) *A History of Anthropology* http://www.anthrobase.com/Txt/E/Eriksen_T_H_&_Nielsen_F_S_02.htm (3.4.2004)

Greenberg, Joel (1999) *Illegal Targeting of Civilians v Crimes of War: What the Public Should Know*. London: Norton Ltd.

Grizold, Anton (1999) *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Gurr, Ted Robert, Harff, Barbara (1994) *Ethnic Conflict in World politics*. Boulder, San Francisco in Oxford: Westview Press.

Horowitz, Donald L. (1985/2000) *Ethnic Groups in Conflict*. Los Angeles: University of California.

HRW: Human Rights Watch (2002) *Backgrounder on the Danforth Report*.
<http://www.hrw.org/backgrounder/africa/danforth-bck0515.htm> (23.5.2004)

Hutchinson, John, Smith, Anthony D. (ur.) (1996) *Ethnicity*. Oxford in New York: Oxford University Press.

International Crisis Group (2006) *Conflict History: Sudan*.
http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?action=conflict_search&1=1&t=1&c_country=101 (7.5.2005)

Jankovič, Jaroslav (2003) *Prebičali so me. Potem sem bil moški*. Delo, 4.10.:24-25.

Južnič, Stane (1980) *Kolonializem in dekolonizacija*. Maribor: Obzorja.

Južnič, Stane (1987) *Antropologija*. Ljubljana: DZS.

Južnič, Stane (1993) *Identiteta*. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede.

Kaufman, Stuart J. (2001) *Modern Hatreds: the symbolic politics of ethnic war*. Ithaca, London: Cornell.

Kerševan, Marko (2001) *Fundamentalizem je oblast resnice*. Delo, 29. 09.: 10-11.

Ki, Joseph (1977) *Zgodovina črne Afrike*. Ljubljana: Borec.

Komac, Miran; Zagorac, Dean (2002) *Varstvo manjšin: Uvodna pojasnila in dokumenti*. Ljubljana: Društvo Amnesty International Slovenije in Inštitut za narodnostna vprašanja.

Kordofan: *Wikipedia*

□ HYPERLINK "http://en.wikipedia.org/wiki/Kordofan"
http://en.wikipedia.org/wiki/Kordofan (10.1.2006)

Križnar, Tomo (1998) *Nuba pomeni suženj*. Mladina št.47, 23.11.: 42 – 44.

Križnar, Tomo (2001) *Nikoli se niso dali prešteti v Afrike*. Ur.: Andrej A. Lukšič. Letnik XXIX, št. 204-205-206. Ljubljana: Časopis za kritiko znanosti.

Križnar, Tomo (2004) *Ubij sužnja s sužnjem*. Delo, 14.8.: 14-15.

Make Poverty History
http://www.makepovertyhistory.org/ (3.4.2006)

McGarry, John in Brendan O'Leary (1993) *The macro.political Regulation of Ethnic Conflict*. V John Mc Garry (ur.) in Brendan O'Leary (ur.) *The politics of ethnic conflict regulation*, 1-40. London in New York: Routledge.

Medvešek, Mojca (2000) *Analiza vitalnosti etničnih skupin na obmejnih območjih Slovenije z Madžarsko* - magistrsko delo. Ljubljana: FDV.

Metropolitiski, Simeon (2003) *Sudan: The Long Legacy of Colonial Past*.
http://www.ired.com/news/mkt/sudan.html (24.4.2004)

ODIN: *The Peace Agreement between the Government of Sudan and the SPLM/A*.
http://odin.dep.no/ud/english/topics/sudan/bn.html (10.01.2006)

Ogley, Roderick (1999) *Conflict Theory*. V Lester Kurtz (ur.) *Encyclopedia of Violence, Peace and Conflict*, 401-413. Austin: Academic Press.

Orentlicher, Diane F. (1999) *Genocide v Crimes of War: What the Public Should Know*, ur. Roy Gutman in David Rieff. London: Norton Ltd.

Pamphlet No. 6: *Minority Rights under the African Charter on Human and People's Rights*. http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/pam6.doc (10.9.2005)

Petrič, Ernest (1977) *Mednarodnopravno varstvo narodnih manjšin*. Maribor: Obzorja.

Petrič, Ernest (1984) *Pravica do samoodločbe: mednarodni vidiki*. Maribor: Obzorja.

Pfaff, William (2004) *A New Colonialism?*

<http://www.foreignaffairs.org/19950101facomment5020/william-pfaff/a-new-colonialism.html> (23.4.2005)

Prendergast, John (2002) *Senator Danforth's Sudan Challenge: Building a Bridge to Peace*. <http://www.csis.org/africa/Anotes0201.pdf> (17.5.2005)

Pudgar, Avgust (2004) *Sudanska kriza z vonjem po nafti*, Delo, 27.7.: 3

Pudgar, Avgust (2005) *Nova vojna ali negotov mir*, Delo, 6.8.: 13.

Pudgar, Avgust (2006) *Mednarodna skupnost in leta darfurske tragedije*, Delo, 14.1.: 4.

Randolph, Martin *U.S. Support and Engagement Could Tip Scales Toward Peace*.

<http://www.crimesofwar.org/print/sudan/sudan-martin.print.html> (22.8.2005)

Rizman, Rudi (1991) *Študije o etnonacionalizmu*. Ljubljana: Krt.

Scramble for Africa, *Wikipedia*.

http://en.wikipedia.org/wiki/Colonization_of_Africa (23.4.2005)

Šumi, Irena (2000) *Kultura, etničnost, mejnost: konstrukcije različnosti v antropološki presoji*. Ljubljana: Založba ZRC.

Rahhal, Suleiman Musa (2005) *Naivasha Agreement: Who's Peace?* v *Nuba Vision*, vol.3, 2005.

Rahman, Ahmed Abdel Saeed (2001) *The Nuba v The Right to be Nuba: the story of a Sudanese people s struggle for survival*, ur.Suleiman Musa Rahhal. Asmara: The Red Sea Press.

Richard, Pierre (1999) *Slavery v Crimes of War: What the Public Should Know*. London: Norton Ltd.

Rodrigue, George (1999) *Sexual Violence: Enslavement and Forced Prostitution v Crimes of War: What the Public Should Know*. London: Norton Ltd.

Ryle, John (2002) *The Burden of History: A View of the South*.

<http://www.crimesofwar.org/print/sudan/sudan-overview-print.html> (4.4.2005)

Shanker, Thom (1999) *Sexual Violence v Crimes of War: What the Public Should Know*. London: Norton Ltd.

Slimane, Samia (2003) *Recognizing Minorities in Africa*.

www.minorityrights.org/admin/Download/pdf/AfricaBriefing2003.pdf (5.11.2005)

Stiglmayer, Alexandra (1999) *Sexual Violence: Systematic Rape v Crimes of War: What the Public Should Know*. London: Norton Ltd.

Sudan-UNMIS-Background (2006)

<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/background.html> (12.4.2006)

Sudan-UNMIS-Mandate (2006)

<http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/mandate.html> (12.4.2006)

Thielke, Thilo (12. juli 2005) *For God's Sake, Please Stop the Aid!*

<http://service.spiegel.de/cache/international/spiegel/0,1518,363663,00.html>

(14.5.2006)

Thornberry, Patrick (1991) *International Law and the Rights of Minorities*. Oxford: Clarendon Press.

Türk, Danilo (1984) *Načelo neintervencije v mednarodnih odnosih in v mednarodnem pravu*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

United Nations System in the Sudan, Information Pack.
<http://www.unsudanig.org/system/index.jsp> (23.12.2005)

U.S. Department of State: *Briefing on Trip to Sudan*
<http://www.state.gov/p/af/rls/spbr/2001/6399.htm> (23.5.2004)

Vejnovič, Dušan (1971) *Od plemen do narodov v Afriki*. Ljubljana: DZS.

Videmšek, Boštjan (2005) *Darfur je bojno polje nove hladne vojne. Vojne za energetske vire*.
http://www.delo.si/index.php?sv_path=43,50&id=af830b9a0b997520421c9bd8ec8e007404&source=Sobotna+priloga (20.12.2005)

Zemljevid Sudana
<http://www.homestead.com/wysinger/kordofan.html> (10.1.2006)